

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Katedra pracovního práva a práva sociálního zabezpečení

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Postavení OSVČ ve vztazích sociálního zabezpečení

Zpracovala: **Kristina Šillerová**
Vedoucí práce: **Bc. et Mgr. Ilona Kostadinovová**

Plzeň, 2022

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Kristina ŠILLEROVÁ**
Osobní číslo: **R16M0270P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Postavení OSVČ ve vztazích sociálního zabezpečení**
Zadávající katedra: **Katedra pracovního práva a práva sociálního zabezpečení**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Terminologie, vymezení pojmů (OSVČ, sociální systém České republiky, sociální pojištění, zdravotní pojištění apod.)
3. Jednotlivé druhy sociálního zabezpečení (práva a povinnosti OSVČ, sankce za porušení)
4. Komparace sociálního zabezpečení zaměstnanců a OSVČ
5. Právní úprava sociálního zabezpečení OSVČ Slovenské republiky
6. Závěr

Rozsah diplomové práce:

Rozsah grafických prací:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

ČESKÁ LITERATURA

- KAHOUN, V. et al. Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly. 2. vydání. Praha: Triton, 2013. 468 s. ISBN 978-80-7387-733-0.
- ČERVINKA, T. Zdravotní pojištění. 10. vyd. Jihlava: ANAG spol. s.r.o., 2020. 168 s. ISBN-978-807554-263-2.
- ŽENÍŠKOVÁ, M. Pojistné na sociální zabezpečení zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ, dobrovolně důchodově pojištěných. 9. vydání. Olomouc: ANAG, 2020. 160 s. ISBN 978-80-7554-262-5.
- GREGOROVÁ, Z. et al. Právo sociálního zabezpečení České republiky a Evropské unie. Brno: Masarykova univerzita, 2018. 280 s. ISBN 978-80-210-8842-9.
- TRÖSTER, Petr a kolektiv. Právo sociálního zabezpečení. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2018. 320 s. ISBN 978-80-7400-692-0.
- KREBS, V. et al. Sociální politika. 6. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 568 s. ISBN 978-80-7478-921-2.

CIZOJAZYČNÁ LITERATURA

- MATLÁK, J. a kolektiv. Právo sociálneho zabezpečenia. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2012. 358 s. ISBN 978-80-7380-403-9.
- MACKOVÁ, Zuzana. Právo sociálneho zabezpečenia. Všeobecná časť. 2. vyd. Šamorín: Heuréka, 2021. 164 s. ISBN 978-80-8173-048-1.

Vedoucí diplomové práce:

Bc. et Mgr. Ilona Kostadinová

Katedra pracovního práva a práva sociálního
zabezpečení

Datum zadání diplomové práce:

1. února 2021

Termín odevzdání diplomové práce:

31. března 2022

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.

děkan

Doc. JUDr. Jarmila Pavlátová, CSc.

vedoucí katedry

V Plzni dne 9. září 2021

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci na téma *Postavení OSVČ ve vztazích sociálního zabezpečení* zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila všechny prameny, z nichž jsem svou práci čerpala.“

Plzeň, březen 2022

Kristina Šillerová

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala Bc. et Mgr. Iloně Kostadinovové za cenné rady a připomínky při vedení práce.

Obsah

Seznam použitých zkratk

Úvod	1
1. Sociální politika ČR.....	3
1.1 Principy sociální politiky.....	3
1.1.1 Princip sociální spravedlnosti.....	4
1.1.2 Princip sociální solidarity	4
1.1.3 Princip ekvivalence	4
1.1.4 Princip subsidiarity	5
1.1.5 Princip participace	5
1.2 Objekty a subjekty sociální politiky.....	5
1.3 Modely sociální politiky.....	6
1.4 Funkce sociální politiky	7
1.5 Nástroje sociální politiky.....	8
2. Sociální zabezpečení.....	10
2.1 Právní úprava sociálního zabezpečení.....	11
2.2 Organizační struktura sociálního zabezpečení	12
2.2.1 Digitalizace České správy sociálního zabezpečení	14
2.3 Systém sociálního zabezpečení	15
2.3.1 Státní sociální podpora	15
2.3.2 Sociální pomoc (péče).....	15
2.3.3 Sociální pojištění	17
3. Pojem OSVČ a výkon činnosti	18
3.1 Rozdělení samostatné výdělečné činnosti	19
3.2 OSVČ poplatníkem v paušálním režimu.....	21

3.3 Povinnosti OSVČ při výkonu činnosti	23
3.3.1 Sankce za porušení povinností	25
3.3.2 Vymáhání povinností OSVČ	27
4. Nemocenské pojištění OSVČ	28
4.1 Dobrovolné nemocenské pojištění OSVČ v paušálním režimu	29
4.2 Dávky nemocenského pojištění	30
4.2.1 Výše dávek nemocenského pojištění	33
4.2.2 Výplata dávek	35
5. Důchodové pojištění	37
5.1 Vybrané principy důchodového pojištění	37
5.2 Sociální události	39
5.3 Účast OSVČ na důchodovém pojištění	40
5.3.1 Vznik účasti na důchodovém pojištění OSVČ	42
5.3.2 Zánik účasti na důchodovém pojištění OSVČ	42
5.4 Zálohy na pojistné na důchodové pojištění OSVČ v roce 2022	43
5.4.1 Výše zálohy na pojistné	44
5.4.1.1 Osvobození od placení záloh na pojistné	45
5.5 Důchodové pojištění OSVČ v paušálním režimu	45
5.5.1 Záloha na důchodové pojištění	46
6. Starobní důchod	47
6.1 Důchodový věk	47
6.2 Výše starobního důchodu	50
6.2.1 Výplata dávky	51
7. Příspěvek na státní politiku zaměstnanosti	52
8. Zdravotní pojištění	54
8.1 Povinnosti OSVČ v rámci zdravotního pojištění	55

8.2 Vyměřovací základ.....	56
8.2.1 Minimální vyměřovací základ.....	56
8.3 Pojistné na zdravotní pojištění	57
8.3.1 Snížení záloh na pojistné.....	59
8.3.2 Přeplatek pojistného	60
8.3.3 Souběh činností a jeho vliv na pojistné	60
8.3.4 Přehled o výši daňového základu OSVČ	61
9. Komparace sociálního zabezpečení zaměstnance a OSVČ	63
9.1 Sazby jednotlivých pojištění	64
9.2 Vzorový příklad porovnání odvodů zaměstnance a OSVČ.....	65
10. Právní úprava sociálního zabezpečení OSVČ Slovenské republiky	66
10.1 Úvod do sociálního zabezpečení OSVČ Slovenské republiky.....	66
10.2 Právní základ sociálního zabezpečení Slovenské republiky	67
10.3 Zákonná definice OSVČ Slovenské republiky.....	68
10.4 Sociální pojištění OSVČ ve Slovenské republice	69
10.5 Sazby sociálního pojištění OSVČ pro rok 2022 ve Slovenské republice.....	70
10.5.1 Nemocenské pojištění OSVČ na Slovensku	72
Závěr	73
Resumé.....	75
Seznam použitých zdrojů.....	77
Literární zdroje	77
Internetové zdroje.....	78
Právní předpisy.....	85

Seznam použitých zkratek

ČR	Česká republika
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
EU	Evropská unie
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
OSSZ	Okresní správa sociálního zabezpečení
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
MV	Ministerstvo vnitra
MO	Ministerstvo obrany
GIBS	Generální inspekce bezpečnostních sborů
BIS	Bezpečnostní informační služba
ZTP	Zvlášť těžké postižení
ZTP/P	Zvlášť těžké postižení s průvodcem

Úvod

Sociální zabezpečení je prostředek státu k poskytování pomoci svým občanům v případě vzniku negativní sociální události. Je logické předpokládat, že v životě každého člověka dříve nebo později k takovým událostem dojde. Právě pro tento případ existuje systém sociálního zabezpečení, s jehož pomocí se stát snaží snížit negativní dopady takových událostí na životy občanů. Tématem dané diplomové práce je postavení osoby samostatně výdělečně činné v rámci systému sociálního zabezpečení. Považuji dané téma za velice důležité z toho důvodu, že OSVČ tvoří značnou část ekonomické sféry většiny zemí a podstatně se podílí na systému sociálního zabezpečení.

Tato diplomová práce si klade za cíl vysvětlit podstatu sociální politiky a její fungování, avšak v rámci dané problematiky se podrobněji zaměřuje na postavení osob samostatně výdělečně činných. Nejprve objasním důležité pojmy spjaté s danou tematikou, charakterizuji systém sociálního zabezpečení a formuluji strukturu organizace sociálního zabezpečení. Posléze definuji osobu samostatně výdělečně činnou, její rozdělení a výkon samostatně výdělečné činnosti. Popíši povinnosti osob samostatně výdělečně činných a sankce hrozící za jejich nesplnění.

Další část mé diplomové práce se bude věnovat jednotlivým druhům sociálního zabezpečení, tj. nemocenskému, důchodovému a zdravotnímu pojištění osob samostatně výdělečně činných. Také se bude zabývat srovnáním sociálního zabezpečení zaměstnanců a OSVČ. Nakonec bude pojednáno o právní úpravě sociálního zabezpečení Slovenské republiky.

Hlavní přínos této diplomové práce spočívá v objasnění poměrně složité problematiky a v umožnění lepší orientace osob samostatně výdělečně činných v dané oblasti tak, aby nedocházelo k přestupkům dle zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů. Užitečné bude také pojednání o rozdílech mezi sociálním pojištěním zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných, které může dopomoci k učinění rozhodnutí, zda se vydat cestou samostatné či závislé činnosti. Nakonec bude prospěšné i sdělení informací o sociálním pojištění

Slovenské republiky, jako sousedního státu České republiky pro vytvoření představy, jakým způsobem se s danou problematikou Slovensko vypořádalo.

1. Sociální politika ČR

Sociální politika je pojem, jenž není možné jednoznačně definovat nebo vymezit. Pokusím se jej však vysvětlit a pro tento účel budu vycházet z pojetí, které uvádí Vojtěch Krebs a kol. ve své publikaci *Sociální politika. 6. vydání*. Podle Krebse a kol. je nezbytné vnímat sociální politiku jako celek, jako určitý systém s četnými vnitřními komplikovanými vazbami i s vazbami na ostatní prvky společenského systému.¹ Dále se dle autorů jedná o politiku, jež je zaměřena na člověka, na rozvoj jeho životních podmínek a kvality života.

V České republice existují dva přístupy pojetí sociální politiky, přístup širšího pojetí a přístup užšího pojetí. Z pohledu širšího pojetí lze za sociální politiku považovat konkrétní jednání subjektů ovlivňující sociální sféru společnosti. V užším pojetí je smyslem sociální politiky reakce na sociální rizika, přesněji na jejich negativní důsledky jako je např. nemoc, stáří či invalidita a následná eliminace sociálních dopadů, tedy nezaměstnanosti a chudoby.²

1.1 Principy sociální politiky

Pro formu sociální politiky jsou stěžejní ideové myšlenky jednotlivých států. V evropském uspořádání je jádrem liberalismus, křesťanské učení a demokratický socialismus. Z těchto myšlenek pak vycházejí i základní principy uplatňování sociální politiky. Krebs a kol. uvádí princip:³

- sociální spravedlnosti
- sociální solidarity
- ekvivalence
- subsidiarity
- participace

¹ KREBS, Vojtěch a kol. *Sociální politika. 6.*, přepracované a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-921-2. str. 17.

² Tamtéž, str. 24-25.

³ Tamtéž, str. 26-27.

1.1.1 Princip sociální spravedlnosti

Lze chápat jako pravidla, jimiž společnost rozděluje bohatství, příjmy nebo životní příležitosti (možnost vzdělání, uplatnění na trhu práce apod.) mezi občany, nebo sociální skupiny. Spravedlnost je však pokaždé velmi subjektivní a v jednotlivých případech je nutné přihlížet k řadě okolnostem. Z logiky věci vyplývá, že pozitivně nahlíží na sociální spravedlnost spíše lidé s vyšším sociálním postavením, zatímco méně movití, nezaměstnaní a příjemci sociálních dávek mají často pocit nespravedlnosti.⁴

1.1.2 Princip sociální solidarity

označuje vzájemnou podporu a sounáležitost a souvisí s naplňováním sociální spravedlnosti. Je možné ho vnímat rozličnými pohledy. Existuje například solidarita mezinárodní, v rámci mezinárodních organizací, solidarita celostátní, naplňovaná státem, solidarita místní či regionální v rámci užších sociálních skupin jako jsou církve, obce, podniky apod. a poté solidarita jednotlivců, domácností a rodin. Jiným pohledem je pojetí solidarity mezigenerační tedy mezi osobami ekonomicky aktivními s neaktivními, zdravými s nemocnými nebo zaměstnanými s nezaměstnanými. Ve vyspělých zemích je sociální solidarita nedobrovolná, vynucená státem a realizována pomocí redistribuční politiky (souhrn státních mechanismů, ovlivňující rozdělení příjmů a majetku) a transferové politiky (jednostranná platba formou dávek a podpory).⁵

1.1.3 Princip ekvivalence

je pojem odlišný od sociální solidarity, jedná se však o stejně důležitý princip, a proto je nezbytné pro uspořádání sociální politiky tyto dva pojmy kombinovat. Význam ekvivalence spočívá v rovnocennosti a v předpokladu rozdělení důchodů,

⁴ KREBS, Vojtěch a kol. *Sociální politika*. 6., přepracované a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-921-2. str. 29.

⁵ Tamtéž, str. 31-34.

statků, služeb, podmínek atd. jedincům v závislosti na jejich vlastním výkonu a pracovní zásluze.⁶

1.1.4 Princip subsidiarity

chápeme jako spojení principu solidarity a osobní odpovědnosti. Z toho vyplývá, že je nutné, aby si každý člověk nejprve pokusil pomoci sám, poté prostřednictvím podpory v rámci rodiny, sdružení apod. Teprve po neúspěšném pokusu přechází odpovědnost za pomoc na stát. Smyslem je tedy dosažení výchovného aspektu v rámci osobní odpovědnosti a odpovědnosti vůči rodině.⁷

1.1.5 Princip participace

označuje účast osob na okolnostech ovlivňujících jejich životy, jde především o sféru zdraví, zajištění v nemoci, ve stáří apod. Naplňováním principu participace dochází k přechodu člověka jako objektu sociální politiky k plnoprávnému a odpovědnému subjektu spolurozhodujícím o sociálněpolitických opatřeních.⁸

1.2 Objekty a subjekty sociální politiky

Objektem sociální politiky jsou osoby, jimž jsou opatření sociální politiky určena. Opatření mohou být určena buďto pro všechny bez rozdílu nebo mohou směřovat pouze na některé sociální skupiny či jednotlivce. Pro účely jednotlivých opatření jsou objekty sociální politiky strukturovány dle různých hledisek jako např. pohlaví, věku, vzdělání, příjmů apod. Kdežto subjektem jsou ty osoby, které mají vlastní zájem, schopnosti, vůli, předpoklady, prostředky a možnosti k určité sociální činnosti a mohou takové chování iniciovat. Jelikož je sociální politika realizována velkým množstvím odlišných subjektů, jsou i ony strukturovány. Pro nejjednodušší pochopení lze subjekty

⁶ KREBS, Vojtěch a kol. *Sociální politika*. 6., přepracované a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-921-2. str. 34-35.

⁷ Tamtéž, str. 37-38.

⁸ Tamtéž, str. 38-39.

sociální politiky dělit na státní a nestátní a na subjekty tržní a netržní. Mezi subjekty sociální politiky patří stát a jeho orgány, zaměstnavatelé, zaměstnanecké, zaměstnavatelské a odborové orgány, občanské organizace, obce, církve, občané, rodiny atd.⁹

1.3 Modely sociální politiky

Modely neboli druhy sociální politiky se člení dle toho, jak velký podíl má stát na její účasti. Na základě toho známe tedy tři modely:¹⁰

1. Redistributivní model, který se vyznačuje převládající úlohou státu a sociální potřeby jsou vnímány jako sociální práva. Daný model spočívá v univerzalitě poskytování sociálních dávek pro celé obyvatelstvo nehledě na možnosti jednotlivce si vlastní potřeby zaopatřit. Stát v takovém modelu omezuje či dokonce ruší činnost nestátních subjektů. Redistributivní model je typickým druhem sociální politiky socialistických zemí, avšak některé jeho prvky lze spatřit také u skandinávských či dalších evropských zemích.
2. Výkonový (korporativní) model, jenž je založen na širší kooperaci občanů a na existenci povinného sociálního pojištění. V daném případě je poskytnutí sociálních dávek pro uspokojení potřeb podmíněno výkonem a produktivitou osob. Stát zde garantuje pouze základní minima potřeb a přenechává další působení na nestátních subjektech. Výkonový model se nejvíce podobá sociální politice užívané v Rakousku, Francii, SRN aj.
3. Reziduální model, jehož filozofie spočívá v odpovědnosti jednotlivce za uspokojení vlastních sociálních potřeb. Role státu a jeho odpovědnost v rovině sociálních potřeb občanů je minimální. Daný druh je v určité podobě spatřován v USA, Japonsku a v poslední době i ve Velké Británii.

⁹ KREBS, Vojtěch a kol. *Sociální politika*. 6., přepracované a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-921-2. str. 49-51.

¹⁰ Tamtéž, str. 52-54.

Dané modely však nikde nelze nalézt v čisté podobě. Jednotlivé země při vytváření své sociální politiky kombinují prvky všech tří modelů.

1.4 Funkce sociální politiky

Funkce sociální politiky na sebe navazují a vzájemně spolu kooperují. Funkce vznikaly postupným vývojem a dle toho se také dělí na prvotní (základní) a odvozené. Nejdůležitějším funkcemi sociální politiky jsou:¹¹

- Funkce ochranná
Historicky nejstarší, tedy prvotní a rozumíme tím řešení již vzniklých sociálních událostí znevýhodněných osob či skupin. Dochází tak ke zmírnění nebo dokonce odstranění důsledků sociálních událostí jako je nezaměstnanost, stáří, nemoc, osiřené aj.¹²
- Funkce rozdělovací a přerozdělovací
Též prvotní funkce, která je považována za jednu z nejsložitějších a zároveň nejzásadnějších funkcí sociální politiky. Její význam spočívá v rozdělení příjmů a příležitostí mezi jednotlivce. Výsledkem takové redistribuce je menší nerovnost postavení lidí.¹³
- Funkce homogenizační
Odvozená funkce, jejíž podstatou je zmírňování sociálních rozdílů a odstraňování neodůvodněných rozdílů. Tím dochází k homogenizaci, tedy stejnorodosti, uspokojování základních životních potřeb. Nejlépe je homogenizační funkce projevena v sociální pomoci nízkopříjmovým jedincům či skupinám. Výsledkem je dorovnání příjmu do výše společenského standartu. Dále se tato

¹¹ KREBS, Vojtěch a kol. *Sociální politika*. 6., přepracované a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-921-2. str. 56.

¹² Tamtéž, str. 57.

¹³ Tamtéž, str. 57,59.

funkce projevuje při poskytování pomoci handicapovaným osobám či příslušníkům menšin atd.¹⁴

- Funkce stimulační

Odvozená funkce, která má za úkol podporovat a vyvolávat žádoucí sociální jednání jednotlivců a skupin v sociálně-ekonomické oblasti. Tím dochází k hospodářské prosperitě a sociální stabilitě.¹⁵

- Funkce preventivní

Odvozená funkce, jejíž posláním je snaha zabránit vzniku nežádoucích sociálních situací, jako je např. nezaměstnanost, bída, alkoholismus, kriminalita, poškození zdraví apod. Předpokladem fungování této funkce je existence široké škály druhů poradenství např. pro volbu povolání, poradenství právní, psychologické či poradenství pro nezaměstnané nebo toxikomany atd.¹⁶

1.5 Nástroje sociální politiky

Existuje široká škála nástrojů sociální politiky, ale všechny mají společný cíl, a tím je řešení konkrétních sociálních situací jednotlivců s představou dlouhodobého účinku a fungování. Tuto dlouhodobou směrnicí nazýváme sociální doktrínou, jejíž vize je předpověď orientace sociální politiky v rozmezí deseti až patnácti i více let.

Základním nástrojem sociální politiky je právní řád a sociálně-právní legislativa, rozumíme tím především Ústavu České republiky (ústavní zákon č. 1/1993 Sb.), Listinu základních práv a svobod (ústavní zákon č. 2/1993), jednotlivé zákony, nařízení vlády, vyhlášky ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy, vyhlášky orgánů samosprávy a kolektivní smlouvy. Dalšími nástroji sociální politiky jsou nástroje ekonomické, což jsou opatření, která ovlivňují a přerozdělují zdroje pro dosažení určitých cílů. Mezi další nástroje řadíme sociální dokumenty, tedy koncepce, plány, programy

¹⁴ KREBS, Vojtěch a kol. *Sociální politika*. 6., přepracované a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-921-2. str. 62.

¹⁵ Tamtéž, str. 62-63.

¹⁶ Tamtéž, str. 63-64.

a projekty organizací a institucí, které těmito dokumenty stanovují cíle sociální politiky a určují způsob jejího účelného dosažení. K prosazení zájmů některých sociálních skupin se užívají nátlakové akce, tento nástroj je projeven formou stávek a petic.¹⁷

Mezi nástroje, které mají již konkrétně aplikační charakter řadíme: ¹⁸

- sociální příjmy – dávky důchodového a nemocenského pojištění, dávky státní sociální podpory, peněžité dávky sociální podpory a pomoci v nezaměstnanosti
- sociální služby – péče o staré, neschopné, nemohoucí, sociálně narušené občany, poradenské služby
- věcné dávky – ochrana zdraví formou podávání léků, zdravotních pomůcek a ochranných pracovních pomůcek a sociální pomoc formou podávání oděvů či potravin
- úcelové půjčky – zvýhodněné půjčky v konkrétní životní situaci, např. novo-manželská půjčka, půjčka na podporu bydlení, vzdělání,
- výhody a úlevy – pro různé skupiny obyvatelstva, např. mladiství, studující, vojáci, důchodci
- regulované ceny – pro určité výrobky nebo služby, např. některé léky a nájemné

¹⁷ KREBS, Vojtěch a kol. *Sociální politika*. 6., přepracované a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-921-2. str. 64-65.

¹⁸ Tamtéž, str. 68-69..

2. Sociální zabezpečení

Sociální zabezpečení jako součást sociální politiky naplňuje její úkoly a stanovené cíle. Je považováno za samostatné právní odvětví a lze ho definovat jako: *soubor institucí, zařízení a opatření, jejichž prostřednictvím a pomocí se uskutečňuje předcházení, zmírňování a odstraňování následků sociálních událostí občanů*.¹⁹ Sociální události neboli sociální rizika jsou spojována se vznikem nebo zánikem práv a povinností, s jejichž pomocí je možné předejít, zmírnit nebo překonat tíživou životní situaci, která je s takovou událostí způsobena. Sociální události se nejčastěji dělí na předvídatelné a nepředvídatelné dle toho, zda existuje povědomí o tom, zda sociální událost nastane a kdy nastane.²⁰ Nejdůležitějšími událostmi jsou nemoc, úrazy, těhotenství, invalidita, stáří, narození dítěte, smrt rodinného příslušníka a další události způsobující tíživou životní situaci. Nemocí se rozumí porucha zdraví odchylovající se od fyziologického fungování organismu. Úraz je také porucha zdraví, která ale vzniká náhlým jednorázovým působením vnějších sil na organismus člověka a narušuje tak jeho tělesnou integritu²¹

Z uvedeného vyplývá, že úkolem sociálního zabezpečení je poskytnutí pomoci lidem s nedostatečným příjmem nebo lidem v životní situaci vyžadující mimořádné výdaje.

Dle Úmluvy Mezinárodní organizace práce č. 102 o minimálních standardech sociálního zabezpečení, zahrnuje sociální zabezpečení péči o zdraví, zabezpečení při dočasné neschopnosti pro nemoc a úrazy, zabezpečení matek v případě těhotenství a mateřství, pomoc při výchově dětí, zabezpečení při invaliditě, zabezpečení ve stáří, zabezpečení rodinných příslušníků a pozůstalých a zabezpečení v nezaměstnanosti.²²

¹⁹ KREBS, Vojtěch a kol. *Sociální politika*. 6., přepracované a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-921-2. str. 183.

²⁰ KAHOUN, Vilém. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Triton, 2013. ISBN 978-80-7387-733-0. str. 36.

²¹ Tamtéž

²² KREBS, Vojtěch a kol. *Sociální politika*. 6., přepracované a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-921-2. str. 183-184.

2.1 Právní úprava sociálního zabezpečení

Právo sociálního zabezpečení řadíme tradičně do práva veřejného, avšak vykazuje i určité soukromoprávní rysy. Důvodem nadřazeného postavení státu je nutnost zajistit určitý veřejný zájem, často i proti vůli soukromých subjektů.²³

Právní zakotvení dané problematiky nalezneme ve:²⁴

- Všeobecné deklaraci lidských práv, přijaté Valným shromážděním OSN v roce 1948,
- Úmluvě Mezinárodní organizace práce č. 102 o minimálních standardech sociálního zabezpečení z roku 1952,
- usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LIS-TINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součást ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů,
- ústavním zákoně č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů,
- zákoně č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů,
- zákoně č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů,
- zákoně č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, ve znění pozdějších předpisů,
- zákoně č. 551/1991 Sb., o Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky, ve znění pozdějších předpisů,
- zákoně č. 280/1992 Sb., o resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách, ve znění pozdějších předpisů,
- zákoně č. 592/1992 Sb., o pojistném na veřejné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů,

²³ KAHOUN, Vilém. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Triton, 2013. ISBN 978-80-7387-733-0. str. 30.

²⁴ KOLDINSKÁ, Kristina a Petr TRÖSTER. *Právo sociálního zabezpečení*. 7., podstatně přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-692-0. str. 46-47.

- zákoně č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů,
- zákoně č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů,
- zákoně č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě, ve znění pozdějších předpisů,
- zákoně č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů,
- zákoně č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů,
- zákoně č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů,
- zákoně č. 110/2006 Sb., o životním existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů,
- zákoně č. 111/2016 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů,
- zákoně č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, ve znění pozdějších předpisů,
- zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů,
- zákoně č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů,

Další právní úprava je obsažena ve vládních neřízeních, vyhláškách ministerstev a pro sjednocení postupů vydává správce sociálního zabezpečení interní předpisy, tedy různé instrukce, směrnice a metodiky, které však nedisponují obecnou závazností.

2.2 Organizační struktura sociálního zabezpečení

Organizaci sociálního zabezpečení upravuje zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, dále jen jako zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. Dle ustanovení § 3 daného zákona patří mezi orgány sociálního zabezpečení MPSV, ČSSZ, OSSZ, MV ČR, MS a MO. Řídící a kontrolní funkce státní správy v sociálním zabezpečení vykonává

MPSV.²⁵ Zmíněnému ministerstvu je podřízena ČSSZ s celostátní působností, jež vykonává rozhodovací činnost o dávkách důchodového pojištění, o odvoláních proti rozhodnutí OSSZ a také řídí a kontroluje jejich činnost.²⁶ Okresní správy sociálního zabezpečení rozhodují např. o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanost, vedou statistiku a účetní evidenci v sociálním zabezpečení, poskytují občanům a zaměstnavatelům odbornou pomoc, kontrolují plnění povinností, vybírají pojistné apod.²⁷

MV, MS a MO, mají na starosti důchodové pojištění dle své příslušnosti. Například agendou MV je správa důchodového pojištění příslušníků Policie ČR, hasičského záchranného sboru, Úřadu pro zahraniční styky a GIBS, BIS.²⁸ Pro Vězeňskou službu je příslušné MS a pro vojáky z povolání MO. Informace o dávkách sociálního zabezpečení, které vyplácejí daná ministerstva nejsou veřejně přístupné. ČSSZ a OSSZ jsou správní úřady, okresní správy sociálního zabezpečení mají postavení vnitřních organizačních jednotek České správy sociálního zabezpečení.²⁹ Dle § 6 odst. 1 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, jsou OSSZ zřízeny pro obvody shodné s územními obvody okresů. Organizační struktura ČSSZ je složena z ústředí ČSSZ, pracoviště ČSSZ, okresních správ sociálního zabezpečení, Pražské správy sociálního zabezpečení s územními pracovišti a Městské správy sociálního zabezpečení Brno. Vyjma územních pracovišť Pražské správy sociálního zabezpečení, ve kterých jsou v čele vedoucí, vedou organizační jednotky ČSSZ ředitelé.³⁰

²⁵ § 4 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů

²⁶ § 5 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů

²⁷ § 6 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů

²⁸ § 9 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů

²⁹ 3a zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů

³⁰ Profil organizace. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. © Česká správa sociálního zabezpečení [cit. 24.1.2022]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/profil-organizace>

2.2.1 Digitalizace České správy sociálního zabezpečení

Česká správa sociálního zabezpečení od 26. ledna 2022 zavedla novou online službu zvanou „Informace o zaplacených zálohách na důchodové pojištění OSVČ“. Danou funkcí se zdigitalizuje komunikace mezi OSVČ a ČSSZ a jejími organizačními jednotkami. Informace o zaplacených zálohách na důchodové pojištění rozesílala ČSSZ skrze tzv. inventury pohledávek. Nyní jsou přístupné po přihlášení na ePortálu ČSSZ. V dané službě budou mít OSVČ dostupné veškeré informace a zároveň jim portál rovnou pomůže s podáním přehledu o příjmech a výdajích za předchozí kalendářní rok. Do ePortálu se OSVČ musí přihlásit přes Identitu občana nebo datovou schránku.³¹

Identita Občana je prostředek k ověření totožnosti. Na základě tohoto ověření se získá přístup do Identifikačního portálu, který zprostředkuje online služby především veřejné správy.³² Institut datové schránky byl zaveden zákonem č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů a jedná se o online platformu pro doručování úředních dokumentů.³³ V červenci roku 2021 schválila vláda ČR tzv. DEPO, což je zákon upravující více než 160 právních předpisů souvisejících s eGovernmentem, tedy správou věcí veřejných za využití moderních elektronických nástrojů.³⁴ Jednou z těchto změn je vznik povinnosti datové schránky pro všechny OSVČ. Ministerstvo vnitra zřídí datovou schránku všem OSVČ automaticky.

³¹Nová online služba Informace o zaplacených zálohách na důchodové pojištění OSVČ nahradila rozesílání tzv. inventur pohledávek. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. © Česká správa sociálního zabezpečení. 2.2.2022 [cit. 5.2.2022]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/-/nova-online-sluzba-informace-o-zaplacenych-zalohach-na-pojistne-na-duchodove-pojisteni-osvc-nahradila-rozesilani-tzv-inventur-pohledavek>

³² Identita občana (eIdentita) a přihlášení do Agendového informačního systému MPO. *Covid portál*. [online]. © Ministerstvo zdravotnictví. 29.11.2021 [cit. 2.2.2022]. Dostupné z: <https://covid.gov.cz/situace/podnikatelska-cinnost/identita-obcana-eidentita-prihlaseni-do-agendoveho-informacniho>

³³ Informační systém datových schránek. *Datové schránky* [online]. © 2019 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 2.2.2022]. Dostupné z: <https://www.datoveschranky.info/o-datovych-schrankach/zakladni-informace>

³⁴ Co je eGovernment? *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. © 2021 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 2.2.2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/co-je-egovernment.aspx>

Dané ustanovení nabude účinnosti 1. ledna 2023, ale vymahatelným bude předpis až od 1. dubna 2023. Do této doby bylo zřízení datové schránky povinné pouze pro orgány veřejné moci a právnické osoby zapsané v živnostenském rejstříku.³⁵

2.3 Systém sociálního zabezpečení

Systém sociálního zabezpečení se skládá ze tří relativně samostatných systémů, které na sebe vzájemně navazují a liší se od sebe agendou sociálních situací, které řeší, způsobem poskytování sociálních dávek a organizačním zabezpečením. Těmito třemi systémy jsou státní sociální podpora, sociální pomoc a sociální pojištění.³⁶

2.3.1 Státní sociální podpora

Právní úpravu poskytování dávek v rámci státní sociální podpory nalezneme v zákoně č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, dále jen jako „zákon o státní sociální podpoře“. V daném zákoně jsou obsaženy podmínky pro vznik nároku na dávku. Systém státní sociální podpory se zaměřuje na řešení sociálních situací, kdy je vhodné rodiny, a to především rodiny s dětmi, podpořit. V rámci státní sociální podpory známe pět základních sociálních dávek: přídavek na dítě, rodičovský příspěvek, příspěvek na bydlení, porodné a pohřebné. Uvedené sociální dávky jsou financovány ze státního rozpočtu, respektive z daní a jejich vyplácením je pověřen Úřad práce ČR.³⁷

2.3.2 Sociální pomoc (péče)

Právní úpravu pravidel pro poskytování sociální pomoci nám stanovuje zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, dále jen jako

³⁵ Povinná datová schránka od roku 2023. *Magazín NejŘemeslníci* [online]. © NejŘemeslníci.cz. 2.11.2021 [cit. 2.2.2022]. Dostupné z: <https://www.nejremeslnici.cz/blog/povinna-datova-schranka-od-roku-2023/>

³⁶ KREBS, Vojtěch a kol. *Sociální politika*. 6., přepracované a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-921-2. str. 185.

³⁷ Tamtéž, str. 186.

„zákon o pomoci v hmotné nouzi“. Systém sociální pomoci řeší situace hmotné a sociální nouze, se kterými se občan není schopen vypořádat, není sociálně pojištěn a ani nesplnil podmínky vzniku nároku na státní zaopatření. Sociální pomoc je poskytována formou sociálních služeb především nestátních neziskových organizací, obcí a krajů. Dále se jedná o formu sociálně-právní ochrany a dávek sociální pomoci státu prostřednictvím pověřených obecných úřadů. Tyto formy sociální pomoci jsou financovány ze státního a obecního rozpočtu.³⁸ Základním cílem sociální pomoci je zabránit propadu občana do trvalé sociální závislosti, která by zapříčinila nezbytnost tzv. azylového řešení.³⁹

Aby bylo možné posoudit, zda je občan opravdu v situaci, která podmiňuje pomoc ze strany státu, je nutné porovnat jeho životní úroveň s životním minimem. Úpravu minima nalezneme v zákoně č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů. Životní minimum vyjadřuje soubor statků a služeb, jež jsou pro domácnost a jednotlivce nepostradatelné k uspokojení potřeb. Dané minimum je navíc rozdělováno na existenční a sociální. Kdy existenčním minimem se rozumí takový soubor statků a služeb, jejichž uspokojení je nezbytné, aby nedošlo k ohrožení na životě.

Zatímco sociální minimum vyjadřuje uspokojování potřeb nutných pro splnění společensky přijatelné úrovně.⁴⁰ Zákon o pomoci v hmotné nouzi ve svém ustanovení § 4 odst. 1, definuje vyplácené dávky jako příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádnou okamžitou pomoc.⁴¹ Mezi základní nástroje sociální pomoci patří poradenství, sociálně-právní ochrana, sociální prevence a sociální služby. Sociálními službami rozumíme služby penzionů pro seniory, ústavů sociální péče a pečovatelské služby.⁴²

³⁸ KREBS, Vojtěch a kol. *Sociální politika*. 6., přepracované a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-921-2. str. 186-187.

³⁹ Tamtéž, str. 300.

⁴⁰ Tamtéž, str. 302-304.

⁴¹ § 4 odst. 1 písm. a-c, zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi

⁴² KREBS, Vojtěch a kol. *Sociální politika*. 6., přepracované a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-921-2. str. 306.

2.3.3 Sociální pojištění

Sociální pojištění v současných moderních systémech sociálního zabezpečení zaujímá nadřazenou pozici. Odvádění pojistného je způsob, jakým se občané mohou zajistit pro případ nějaké budoucí negativní sociální situace jako např. v případě nemoci, ošetřování člena rodiny, nezaměstnanosti, invalidity, mateřství, stáří či ztráty živitele. Pojistné na sociální zabezpečení zahrnuje platby na nemocenské pojištění, důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Důchodové pojištění se řídí zákonem č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů a nemocenské pojištění má svou právní úpravu v zákoně č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů. Pojistné na zdravotní pojištění do této kategorie neřadíme, jelikož má vlastní režim a řídí se zákonem č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, ve znění pozdějších předpisů a zákonem č. 592/1992 Sb., o pojistném na zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů, dále jen jako zákon o pojistném na zdravotní pojištění. Ze zdravotního pojištění se hradí zdravotní péče tak, aby byl zachován nebo zlepšen zdravotní stav pojištěnce.⁴³ Povinnost platit pojistné na sociální pojištění mají zaměstnavatelé, zaměstnanci, OSVČ a lidé, kteří se dobrovolně důchodově pojistili. Za zaměstnance odvádí pojistné zaměstnavatel.⁴⁴

Pojistné se vypočítává pomocí stanoveného procenta z vyměřovacího základu za rozhodné období. U zaměstnanců je rozhodným obdobím kalendářní měsíc, za který pojistné platí. Zatímco u OSVČ je takovým obdobím kalendářní rok a vyměřovací základ si OSVČ určí tak, aby jeho částka tvořila nejméně 50 % daňového základu. Pokud by byla výsledná částka vyměřovacího základu nižší než zákonem nejnižší daná, bude OSVČ odvádět pojistné z nejnižšího možného vyměřovacího základu vyplývajícího ze zákona.⁴⁵ Daňovým základem se rozumí dílčí základ daně stanovený podle § 7 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, dále jen jako

⁴³ GREGOROVÁ, Zdeňka, Milan GALVAS, Jana KOMENDOVÁ, Jaroslav STRÁN-SKÝ a Jitka ČERNÁ. Právo sociálního zabezpečení České republiky a Evropské unie. Brno: Masarykova univerzita, 2018. ISBN 978-80-210-8842-9. str. 156-158.

⁴⁴ Obecné informace. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. © Česká správa sociálního zabezpečení [cit. 10.2.2022]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/platba-pojistneho-obecne-informace>

⁴⁵ GREGOROVÁ, Zdeňka, Milan GALVAS, Jana KOMENDOVÁ, Jaroslav STRÁN-SKÝ a Jitka ČERNÁ. Právo sociálního zabezpečení České republiky a Evropské unie. Brno: Masarykova univerzita, 2018. ISBN 978-80-210-8842-9. str. 162-163.

zákon o daních z příjmů, tedy z příjmů ze samostatné činnosti po úpravě podle § 5 a 23 daného zákona.⁴⁶

3. Pojem OSVČ a výkon činnosti

Osoba samostatně výdělečně činná nachází svou obecnou právní úpravu v definici podnikatele v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, v ustanovení § 420 takto: „*Kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považován se zřetelem k této činnosti za podnikatele*“.⁴⁷ V následujícím ustanovení § 421 odst. 1 se uvádí, že za podnikatele se považuje osoba zapsaná v obchodním rejstříku.⁴⁸ Nakonec nám ustanovení § 421 odst. 2 říká, že podnikatelem je i osoba, která má k podnikání živnostenské nebo jiné oprávnění podle jiného zákona.⁴⁹ V rámci úpravy sociálního zabezpečení má OSVČ svou definici v § 9 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů. Dané ustanovení zákona nám definuje osobu samostatně výdělečně činnou jako osobu, která vykonává samostatnou výdělečnou činnost nebo spolupracuje při výkonu samostatné výdělečné činnosti, pokud podle § 13 odst. 1 zákona o daních z příjmů, lze na ni rozdělovat příjmy dosažené výkonem této činnosti a výdaje vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení.⁵⁰ Výše uvedený paragraf vymezuje, kdo při výkonu samostatné výdělečné činnosti spolupracuje, tj. manžel, manželka, osoba žijící ve společné domácnosti a člen rodiny.⁵¹ Zároveň OSVČ musí být fyzická osoba, která dosáhla alespoň 15 let věku a ukončila povinnou školní docházku. Podle České správy sociálního zabezpečení, probíhá výkon samostatné výdělečné činnosti v rámci území ČR. Mimo území české republiky je možné vykonávat takovou činnost pouze na základě oprávnění vyplývajícího z českých právních předpisů za předpokladu, že nebude

⁴⁶ ŽENÍŠKOVÁ, Marta. *Pojistné na sociální zabezpečení: zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ, dobrovolně důchodově pojištěných: s komentářem a příklady*. 9. aktualiz. vyd. Olomouc: ANAG, 2020. ISBN 978-80-7554-262-5. str. 46.

⁴⁷ § 420 odst. 1 zákona č.89/2012 Sb., občanský zákoník

⁴⁸ § 421 odst. 1 zákona č.89/2012 Sb., občanský zákoník

⁴⁹ § 420 odst. 2 zákona č.89/2012 Sb., občanský zákoník

⁵⁰ § 9 odst. 2 zákona č.155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

⁵¹ § 13 odst. 1 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

aplikována příslušnost dle mezinárodních smluv o sociálním zabezpečení nebo koordinačních nařízení v rámci EU.⁵²

Dle § 9 odst. 3 zákona č. 155/1995Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, se tedy výkonem samostatné výdělečné činnosti rozumí: podnikání v zemědělství, provozování živnosti, činnost společníka veřejné obchodní společnosti, komplementáře komanditní společnosti, výkon umělecké činnosti, výkon jiné činnosti na základě oprávnění podle zvláštních předpisů, výkon činnosti mandátáře na základě mandátní smlouvy, výkon činností, které jsou vykonávány vlastním jménem a na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení příjmů.⁵³

Dále se na základě oprávnění podle zvláštních předpisů za výkon samostatné výdělečné činnosti považuje činnost znalců, rozhodců, insolvenčních správců, tlumočnicků, zprostředkovatelů kolektivních smluv a kolektivních sporů. Navíc se jedná o výkon samostatné výdělečné činnosti v případě, že jsou příjmy zdaněny dle § 7 zákona o daních z příjmů.⁵⁴

3.1 Rozdělení samostatné výdělečné činnosti

Samostatná výdělečná činnost se dělí na hlavní samostatnou výdělečnou činnost a na vedlejší samostatnou výdělečnou činnost. Osoba samostatně výdělečně činná vykonává dle § 9 odst. 6 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, vedlejší samostatnou výdělečnou činnost, pokud v kalendářním roce:⁵⁵

- vykonávala zaměstnání, kdy se zaměstnáním rozumí činnost, která zakládá účast na nemocenském pojištění zaměstnanců. Dále se zaměstnáním rozumí činnost, která zakládá účast na sociálním zabezpečení podle právních předpisů

⁵² Definice a druhy SVČ. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. © Česká správa sociálního zabezpečení [cit. 10.2.2022]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/definice-a-druhy-svc>

⁵³ Tamtéž

⁵⁴ § 7 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

⁵⁵ § 9 odst. 6 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

státu, s nímž má ČR uzavřenu mezinárodní smlouvu o sociálním zabezpečení nebo státu aplikujícím koordinační nařízení,

- měla nárok na výplatu invalidního důchodu nebo pokud jí byl přiznán starobní důchod
- měla nárok na rodičovský příspěvek, peněžitou pomoc v mateřství nebo nemocenské z důvodu těhotenství a porodu, za předpokladu, že tyto dávky náleží z nemocenského pojištění zaměstnanců,
- osobně pečovala o osobu mladší 10 let, která je závislá na pomoci jiné osoby ve stupni I (lehká závislost) nebo o osobu, která je závislá na pomoci jiné osoby ve stupni II (středně těžká závislost) nebo stupni III (těžká závislost) anebo stupni IV (úplná závislost), pokud osoba, která je závislá na pomoci jiné osoby, je osobou blízkou, nebo žije s OSVČ ve společné domácnosti, není-li osobou blízkou. Pokud o osobu, která je závislá na pomoci jiné osoby, pečuje více osob současně, bude považována samostatná výdělečná činnost za vedlejší u té OSVČ, která byla určena za osobu pečující v největším rozsahu písemnou dohodou všech osob. Jestliže taková dohoda nebude uzavřena, bude se za samostatnou výdělečnou činnost vedlejší považovat činnost té OSVČ, která podle rozhodnutí příslušné OSSZ pečuje o osobu, která je závislá na pomoci jiné osoby, v největším rozsahu,
- byla nezaopatřeným dítětem podle § 20 odst. 4 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, při studiu však nejdéle do 26. roku věku, za předpokladu, že se soustavně připravuje na budoucí povolání).

Osoba samostatně výdělečně činná vykonává hlavní činnost v těch kalendářních měsících, ve kterých není považována za OSVČ vykonávající vedlejší samostatnou činnost. Osoba samostatně výdělečně činná vykonávající vedlejší samostatnou výdělečnou činnost může být za takovou osobu považována v těch kalendářních

měsících, v nichž byla taková činnost vykonávána alespoň po část měsíce, a za předpokladu, že alespoň po část této doby výkonu trval i důvod pro výkon vedlejší samostatné výdělečné činnosti.

Důvody pro výkon vedlejší samostatné výdělečné činnosti, které ČSSZ vede ve své evidenci nebo si může takovou informaci obstarat v elektronické podobě, není OSVČ povinna dokládat. Výkon vedlejší samostatné výdělečné činnosti musí OSVČ oznámit nejpozději v přehledu o příjmech a výdajích za kalendářní rok, za který chce být vnímána jako OSVČ vykonávající vedlejší samostatnou výdělečnou činnost.

Důvodem pro výkon vedlejší samostatné výdělečné činnosti není vznik tzv. předdůchodu, tj. čerpání dávky doplňkového penzijního spoření u penzijní společnosti. Dále takovým důvodem není doživotní penze nebo penze do dosažení věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod dle § 32 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, sníženého o 3 až 5 let. Osoba samostatně výdělečně činná, která pobírá některou z uvedených penzí a zároveň nesplňuje žádný důvod pro výkon vedlejší činnosti dle výše uvedeného zákona, vykonává hlavní samostatnou výdělečnou činnost.⁵⁶

3.2 OSVČ poplatníkem v paušálním režimu

Změnou zákona o daních z příjmů, jejíž účinnost nastala od 1. 1. 2021, byla stanovena možnost OSVČ, za předpokladu splnění podmínek, které novela daného zákona stanovila, stát se poplatníkem v paušálním režimu. Tento paušální režim je založen na zásadě dobrovolnosti. Informace týkající se vstupu a podmínek účasti v paušálním režimu obstarává Finanční správa ČR.⁵⁷ Dle ustanovení § 2a odst. 1 zákona o daních z příjmů, je poplatníkem v paušálním režimu od prvního dne rozhodného zdaňovacího období poplatník daně z příjmů fyzických osob, který:

⁵⁶ Definice a druhy SVČ. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. © Česká správa sociálního zabezpečení [cit. 10.2.2022]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/definice-a-druhy-svc>

⁵⁷ OSVČ poplatníkem v paušálním režimu. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. © Česká správa sociálního zabezpečení [cit. 10.2.2022]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/osvc-v-pausalnim-rezimu>

- je osobou samostatně výdělečně činnou podle zákona upravujícího důchodové pojištění a podle zákona upravujícího veřejné zdravotní pojištění, na kterou se vztahují právní předpisy upravující tato pojištění a není vyňata z povinnosti platit pojistné na veřejné zdravotní pojištění z důvodu dlouhodobého pobytu v cizině,
- není plátcem DPH a nemá registrační povinnost k této dani, s výjimkou registrační povinnosti identifikované osoby, tj. osoby jako speciální plátce DPH, která se nemusí registrovat jako plnohodnotný plátce DPH v případě, že jí vznikla povinnost přiznat daň z nahodilých přeshraničních plnění,
- není společníkem veřejné obchodní společnosti ani komplementářem komanditní společnosti,
- není dlužníkem, vůči němuž bylo zahájeno insolvenční řízení,
- ve zdaňovacím období bezprostředně předcházejícím rozhodnému zdaňovacímu období neměl příjmy ze samostatné činnosti převyšující 1 000 000 Kč, s výjimkou příjmů osvobozených od daně, příjmů, které nejsou předmětem daně a příjmů, ze kterých je daň vybírána srážkou podle zvláštní sazby daně,
- k prvnímu dni rozhodného zdaňovacího období nevykonává činnost, ze které plynou příjmy ze závislé činnosti, s výjimkou příjmů, z nichž je daň vybírána srážkou podle zvláštní sazby daně,
- podá správci daně oznámení o vstupu do paušálního režimu a nejpozději v poslední den lhůty pro podání oznámení o vstupu do paušálního režimu učiní oznámení o zahájení samostatné výdělečné činnosti podle zákonů upravujících organizaci a provádění sociálního zabezpečení a veřejné zdravotní pojištění; k zachování lhůty dojde, je-li nejpozději v poslední den této lhůty učiněno podání správci daně společně s oznámením o vstupu do paušálního režimu nebo živnostenskému úřadu společně s ohlášením živnosti nebo žádostí o koncesi

Oznámení o vstupu do paušálního režimu činí OSVČ u orgánů Finanční správy. Na základě § 48d zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení může OSVČ, která zahajuje samostatnou výdělečnou činnost společně s oznámením o vstupu do paušálního režimu oznámit i zahájení samostatně výdělečné činnosti a zároveň se přihlásit k nemocenskému pojištění OSVČ dle zákona č. 187/2006 Sb. o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů. Paušální daň se hradí orgánům Finanční správy formou měsíčních paušálních záloh, jež zahrnují zálohu na zdravotní pojištění, zálohu na důchodové pojištění a zálohu na daň z příjmů fyzických osob. Výše těchto jednotlivých záloh je pro každý rok jiná. Poplatník v paušálním režimu v případě dodržení podmínek, nemá povinnost podat daňové přiznání a přehledy příslušné okresní správě sociálního zabezpečení a příslušné zdravotní pojišťovně.⁵⁸

3.3 Povinnosti OSVČ při výkonu činnosti

Povinnosti osoby samostatně výdělečně činné při zahájení, výkonu a ukončení samostatné výdělečné činnosti definuje § 48 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. Dle uvedeného ustanovení má OSVČ povinnost oznámit správě sociálního zabezpečení den:

- zahájení nebo opětovného zahájení samostatné výdělečné činnosti;
- ukončení nebo přerušování samostatné výdělečné činnosti;
- zániku oprávnění vykonávat samostatné výdělečné činnosti;
- pozastavení výkonu samostatné výdělečné činnosti;
- odkdy není výkon činnosti považován za vedlejší a nemá tak nárok na výplatu invalidního důchodu, rodičovského příspěvku, peněžité pomoci – tedy, když přestala osobně pečovat o závislou osobu, vykonávat vojenskou službu

⁵⁸ OSVČ poplatníkem v paušálním režimu. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. © Česká správa sociálního zabezpečení [cit. 11.2.2022]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/osvc-v-pausalnim-rezimu>

v armádě ČR, pokud se nejedná o vojáka z povolání, přestala být nezaopatřeným dítětem, ukončila zaměstnání, pokud bylo zaměstnání důvodem pro výkon vedlejší samostatné výdělečné činnosti

Pro spolupracující osoby jsou stanoveny stejné povinnosti, mají ale navíc povinnost oznámit den úmrtí OSVČ, s níž činnost formou spolupráce vykonávaly. V případě, že se spolupracující osoby po úmrtí vlastníka oprávnění rozhodnou ve výkonu činnosti pokračovat, musí i tuto skutečnost oznámit příslušné okresní správě sociálního zabezpečení.⁵⁹ Dle § 48 odst. 4 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, mají spolupracující osoby uvedené oznamovací povinnosti splnit do osmého dne měsíce, který následuje po měsíci, v němž oznamovaná skutečnost nastala. V § 12 písm. d) téhož zákona má OSVČ povinnost dostavit se ke kontrole plnění povinností, včetně placení pojistného v určeném termínu na příslušnou okresní správu sociálního zabezpečení, popřípadě na místo určené touto správou.

Další právní předpis upravující povinnosti OSVČ je zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, dále jen jako zákon o pojistném na sociální zabezpečení. Od § 13 až po § 14c zmíněného zákona jsou uloženy OSVČ povinnosti hradit pojistné na důchodové pojištění, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, pojistné na nemocenské pojištění a zálohy na pojistné. Uvedená ustanovení obsahují podmínky, za kterých dané povinnosti vnikají. Další povinnost OSVČ zmiňuje § 15 stejného zákona, na základě kterého je osoba samostatně výdělečně činná povinna podat přehled o příjmech a výdajích. Tento paragraf zároveň podrobně popisuje všechny náležitosti daného podání. Následující povinnosti jsou spojeny s podáním žádosti o povolení splátek pojistného a penále, které jsou uvedeny v § 20a výše uvedeného zákona. Daný zákon ve svém ustanovení § 22c stanovuje poslední povinnost, kterou upravuje. Tou povinností je uchovávání účetních záznamů po dobu deseti kalendářních roků následujících po roce, kterého se týkají.

⁵⁹ Dle § 48 odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení

3.3.1 Sankce za porušení povinností

V případě porušení nebo nesplnění uložených povinností je OSVČ uložena sankce. Sankce za nesplnění či porušení povinností vydává správa sociálního zabezpečení svým rozhodnutím, jež se řídí zákonem č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů dále jen jako správní řád. V případě, že pojistné nebude uhrazeno ve stanovené lhůtě nebo jeho částka nebude odpovídat správné výši, bude plátce dle § 20 zákona o pojistném na sociální zabezpečení, povinen platit penále. Vyčíslení vzniklého dluhu a penále příslušná okresní správa sociálního zabezpečení provede prostřednictvím platebního výměru nebo výkazu nedoplatků, jež budou zaslány dlužníkovi k úhradě.⁶⁰ Jak už bylo uvedeno, dluh vzniká neuhrazením pojistného nebo jeho doplatku, ale poté i z penále z prodlení. Zákonem stanovený termín pro uhrazení pojistného a doplatku na pojistném je uveden v § 14b zákona o pojistném na sociální zabezpečení, tj. nejdéle 8 dní po podání přehledu o příjmech a výdajích. Pokud v této době nedojde k uhrazení, bude správa sociálního zabezpečení povinna vyčíslit penále z prodlení, jedná se tak o obligatorní postup a penále se počítá v každém případě. Jelikož se na vypočtené penále hledí stejně na pojistné, je i způsob jeho placení a vymáhání totožný. Dokonce dle zvláštních předpisů je penále považováno za pojistné.

Od roku 2022 se upravil způsob výpočtu penále z dlužné částky na pojistném, dle § 20 odst. 1 zákona o pojistném na sociální zabezpečení, se výše penále stanoví podle předpisů občanského práva a odvozuje se podle výše úroků z prodlení, která odpovídá ročně výši reposazby stanovené Českou národní bankou, pro první den kalendářního pololetí, v němž došlo k prodlení, zvýšené o osm procentních bodů. Platné penále od 1. ledna 2022 činí dle nové metodiky výpočtu 0,0322% dlužné částky neuhrazeného pojistného za každý kalendářní den prodlení.⁶¹

⁶⁰ Vymáhání a právní zajištění pohledávek. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. © Česká správa sociálního zabezpečení [cit. 11.2.2022]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/vymahani-a-pravni-zajisteni-pohledavek>

⁶¹ KNÍŽKOVÁ, Jana. Mění se výpočet penále za pozdě uhrazené zdravotní pojištění, mění se i přehled OSVČ. *Podnikatel.cz* [online]. 6.1.2022 [cit. 12.2.2022]. Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/aktuality/meni-se-vypocet-penale-za-pozde-uhrazene-zdravotni-pojisteni-meni-se-i-prehled-osvc/>

Penále, jsou také obligatorně počítány z neuhrazených záloh na pojistné. Výše penále je stanovena stejně jakou pojistného. Splatnost záloh na pojistné je definována v § 14a odst. 1 zákona o pojistném na sociální zabezpečení. Podle daného ustanovení je záloha na pojistné splatná od prvního dne do posledního dne kalendářního měsíce, za který se záloha na pojistné platí.

V případě, že OSVČ nepodá v řádném termínu přehled o příjmech a výdajích, a to ani po písemném vyzvání, nesplní tak povinnost danou v § 15 zákona o pojistném na sociální zabezpečení. Na základě porušení této povinnosti může správa sociálního zabezpečení stanovit pravděpodobnou výše pojistného dle § 22b zákona o pojistném na sociální zabezpečení. Pravděpodobná výše pojistného může být stanovena podle údajů o daňovém základu za předpokladu, že jsou dané údaje známy a pojistné tak bude odpovídat skutečnému stavu. Jinak je pravděpodobná výše pojistného stanovena jako 1,5násobku průměrné mzdy určované pro kalendářní rok, ve kterém okresní správa sociálního zabezpečení stanoví pravděpodobnou výši pojistného. U osoby samostatně výdělečně činné se má přitom za to, že tato částka je jejím měsíčním příjmem ze samostatné výdělečné činnosti, který je již snížen o výdaje vynaložené na jeho dosažení, zajištění a udržení.⁶²

Vyměřovacím základem osoby samostatně výdělečně činné je nejméně 50 % daňového základu. Daňovým základem se rozumí dílčí základ daně z příjmů ze samostatné činnosti podle zákona o daních z příjmů, které jsou nebo by byly, pokud by podléhaly zdanění v České republice, předmětem daně z příjmů fyzických osob.⁶³

Ukládání pokut za porušení povinností OSVČ se řídí zákonem č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů a došlo tak ke zrušení ustanovení § 22 zákona o pojistném na sociální zabezpečení ke dni 30. 6. 2017. Zákon o pojistném na sociální zabezpečení ve svém § 22 stanovoval pouhou možnost správy sociálního zabezpečení uložit pokutu za porušení v něm uvedených

⁶² § 22b odst. 2 zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti

⁶³ § 5b odst. 1 zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti

povinností, zatímco přestupkový zákon ve svém § 78 odst. 1, zakotvuje povinnost správního orgánu zahájit řízení o každém přestupku, který zjistí a postupovat tak z moci úřední.

3.3.2 Vymáhání povinností OSVČ

Po nabytí právní moci se platební výměr stává vykonatelným rozhodnutím a pokud nebude ve stanovené lhůtě splněna uložená povinnost, tedy nedojde k úhradě dlužné částky, bude platební výměr vymáhán. Dle § 104h odst. 2 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, provádí vymáhání orgán, který rozhodnutí vydal. Dále dle § 106 odst. 2 správního řádu, provádí na žádost orgánu, který rozhodnutí vydal, exekuci na peněžitá plnění obecný správce daně místně příslušný podle zvláštního zákona a dle § 106 odst. 3 téhož zákona se uplatní postup pro správu daní.

Osoba samostatně výdělečně činná může podle § 20a zákona o pojistném na sociální zabezpečení, požádat o povolení ke splácení svého dluhu prostřednictvím splátek, a to za předpokladu, že na tento dluh není vedena exekuce. Schválení této žádosti je na uvážení pracovníků správy na základě vhodnosti a účelnosti. Ustanovení § 20a odst. 3 stejného zákona povoluje splácení dluhu ve splátkách na dobu až 36 měsíců. Penále z dlužného pojistného ve splátkách činí dle § 20 odst. 3 zmíněného zákona 0,025 % dlužné částky za každý kalendářní den, kdy dluh na pojistném trvá, a to ode dne splatnosti první splátky dluhu. Pokud nebudou splátky v řádných termínech hrazeny, nebo nebudou placeny zálohy na pojistné, správa sociálního zabezpečení splátkový režim zruší. Existuje možnost dle § 104ch daného zákona podání písemné žádosti o prominutí penále za předpokladu, že OSVČ nemá za minulá období ani z aktuálního roku vůči správě sociálního zabezpečení dluh na pojistném. Jakým způsobem budou v takovém případě správní orgány postupovat nám stanovuje vyhláška Ministerstva práce a sociálních věcí č. 161/1998 Sb., o promíjení penále správami sociálního zabezpečení. Rozhodovací pravomocí o vhodnosti prominutí penále z důvodu odstranění tvrdosti, disponují komise jednotlivých pracovišť.

4. Nemocenské pojištění OSVČ

Úpravu nemocenského pojištění obsahoval do 31. 12. 2008 zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ale dne 1. 1. 2009 nabyt účinnosti nový zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů, dále jen jako zákon o nemocenském pojištění, a převzal tak problematiku nemocenského pojištění. Osoba samostatně výdělečně činná se účastní nemocenského pojištění dobrovolně, proto musí podat přihlášku k účasti na nemocenském pojištění na předepsaném tiskopisu České správy sociálního zabezpečení.⁶⁴ Nemocenské pojištění OSVČ vzniká dnem, který uvedla v přihlášce k účasti na pojištění, nejdříve však dnem, ve kterém byla přihláška podána.⁶⁵

Osobě samostatně výdělečně činné zaniká nemocenské pojištění dnem:⁶⁶

- uvedeným v odhláše z pojištění, ne však dříve než dnem, ve kterém byla odhláška podána,
- skončení samostatné výdělečné činnosti,
- zániku oprávnění vykonávat samostatnou výdělečnou činnost,
- pozastavení výkonu samostatné výdělečné činnosti,
- prvním dnem kalendářního měsíce, za který nebylo ve stanovené lhůtě zapláceno pojistné, nebo sice bylo zapláceno v této lhůtě, avšak v nižší částce, než mělo být zapláceno,
- nástupu do výkonu trestu odnětí svobody

Pojistné na nemocenské pojištění je splatné od prvního do posledního dne kalendářního měsíce, na který se pojistné platí. Sazba pojistného na nemocenské pojištění OSVČ se počítá z minimálního vyměřovacího základu. Tato sazba činí 2,10 % a minimální platba na nemocenské pojištění OSVČ je 147 Kč měsíčně. Minimální měsíční vyměřovací základ pro nemocenské pro rok 2022 je 7 000 Kč. Maximální měsíční

⁶⁴ § 11 odst. 1 písm. b) zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění

⁶⁵ § 13 odst. 1 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění

⁶⁶ § 13 odst. 2 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění

základ pro pojistné na nemocenské pojištění nemůže být vyšší než 1/12 maximálního ročního vyměřovacího základu pro důchodové pojištění, který je pro rok 2022 stanoven částkou 155 644 Kč/měsíc a ročně tedy 1 867 728 Kč. Z toho vyplývá, že maximální výše pojistného je 3 269 Kč měsíčně. Pokud ale nelze určit maximální měsíční základ nemocenského pojištění z naposledy podaného přehledu o příjmech a výdajích, bude se maximální měsíční základ rovnat polovině průměrné mzdy. V roce 2022 je polovina průměrné mzda stanovena na částku 19 456 Kč a platba pojistného se sazbou 2,10 % tak činí 409 Kč měsíčně.⁶⁷

Osoba samostatně výdělečně činná, která se rozhodla účastnit nemocenského pojištění, je povinna platit pojistné na nemocenské pojištění na účet příslušné správy sociálního zabezpečení na jednotlivé celé kalendářní měsíce, vyjma těch měsíců, ve kterých po celou dobu měla nárok na výplatu nemocenského, peněžité pomoci v mateřství či dlouhodobého ošetřovného z nemocenského pojištění OSVČ. Za den platby se považuje den, kdy byla platba připsána na účet příslušné správy sociálního zabezpečení. Důležité je, že účet pro platby pojistného na nemocenské pojištění je odlišný od účtu pro platby na důchodové pojištění.⁶⁸

4.1 Dobrovolné nemocenské pojištění OSVČ v paušálním režimu

Pokud bude OSVČ poplatníkem v paušálním režimu, naskytne se jí možnost přihlášení k dobrovolnému nemocenského pojištění buďto již společně s oznámením správci daně o vstupu do paušálního režimu anebo kdykoliv v průběhu doby paušálního režimu. Pojistné na nemocenské pojištění OSVČ není součástí paušálních záloh, které OSVČ měsíčně odvádí správci daně. Jestliže se OSVČ účastnila nemocenského pojištění ještě předtím, než vstoupila do paušálního režimu, nebude daným vstupem účast na nemocenském pojištění nikterak dotčena.⁶⁹

⁶⁷ Nemocenské pojištění OSVČ – platby pojistného. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. © Česká správa sociálního zabezpečení [cit. 12.2.2022]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/osvc-nemocenske-pojisteni-platby-pojistneho>

⁶⁸ Tamtéž

⁶⁹ OSVČ poplatníkem v paušálním režimu. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. © Česká správa sociálního zabezpečení [cit. 12.2.2022]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/osvc-v-pausalnim-rezimu>

Osoba samostatně výdělečně činná, která užívá paušálního režimu danění, si výši pojistného na nemocenské pojištění určuje sama svou platbou v rozmezí minimální výše platné pro daný rok a maximální výše vyměřovacího základu, který odpovídá měsíčnímu vyměřovacímu základu OSVČ pro důchodové pojištění v paušálním režimu. Pro rok 2022 činí minimální měsíční vyměřovací základ 9 728 Kč. Daná částka se navýší o 15 % a po zaokrouhlení se dostaneme na částku 11 188 Kč. Maximální záloha na nemocenské pojištění v paušálním režimu činí 2,1 % z této částky, což je 235 Kč.⁷⁰

4.2 Dávky nemocenského pojištění

Nárok na dávku vzniká OSVČ, pokud byly podmínky pro vznik nároku na dávku splněny v době pojištění nebo v ochranné lhůtě. Ochranná lhůta se týká pouze dávky nemocenského a peněžité pomoci v mateřství. Pro nemocenské činí tato lhůta 7 kalendářních dnů ode dne zániku pojištění. Pro peněžitou pomoc v mateřství je tato lhůta u žen, kterým pojištění zaniklo v době těhotenství, stanovena na 180 kalendářních dnů ode dne zániku pojištění, zatímco u mužů činí lhůta pouze 7 kalendářních dnů. Jestliže pojištění trvalo kratší dobu, bude ochranná lhůta odpovídat tolika kalendářním dnům, kolik pojištění trvalo. Pokud bude OSVČ poživitelem starobního důchodu nebo invalidity třetího stupně, nebude z pojištěné činnosti ochranná lhůta plynout.⁷¹

⁷⁰ HÁJKOVÁ, Gabriela. Odvody pro OSVČ v roce 2022: Zvýší se paušální daň a minimální zálohy. *Měsíc.cz - váš průvodce finančním světem* [online]. 13.10.2021 [cit. 12.2.2022]. Dostupné z: <https://www.mesec.cz/clanky/odvody-pro-osvc-v-roce-2022-zvysi-se-pausalni-dan-i-minimalni-zalohy/>

⁷¹ Nemocenské pojištění – dávky. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. © Česká správa sociálního zabezpečení [cit. 12.2.2022]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/nemocenske-pojisteni-davky>

Z nemocenského pojištění jsou OSVČ poskytovány čtyři dávky:⁷²

- **Nemocenské**

Nárok na nemocenské má osoba samostatně výdělečně činná od 15. dne trvání dočasné pracovní neschopnosti za předpokladu, že se OSVČ účastnila nemocenského pojištění alespoň 3 měsíce bezprostředně přede dnem vzniku dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény. Další podmínkou je, že osoba samostatně výdělečně činná nevykonává po dobu dočasné pracovní neschopnosti či karantény samostatnou výdělečnou činnost. Nárok na nemocenské má tedy OSVČ, která byla uznána dočasně práce neschopnou, nebo které byla nařízena karanténa a dočasná pracovní neschopnost nebo karanténa trvala déle než 14 kalendářních dní. V případě nemocenské platí i pro OSVČ obecné podmínky platné pro zaměstnance.

- **Peněžité pomoci v mateřství**

Jedná se o dávku, na kterou má OSVČ nárok nejdříve od počátku osmého týdne před očekávaným dnem porodu, jestliže se účastnila nemocenského pojištění v posledních dvou letech před nástupem na peněžitou pomoc v mateřství, a to alespoň po dobu 270 kalendářních dnů a zároveň účast na pojištění trvala alespoň po dobu 180 kalendářních dnů v posledním roce přede dnem počátku podpůrčí doby. Začátek podpůrčí doby u peněžité pomoci v mateřství je den nástupu na peněžitou pomoc v mateřství, jenž si pojištěnka určí v období od počátku osmého týdne do počátku šestého týdne před očekávaným dnem porodu. Jestliže si pojištěnka takto den neurčí, podpůrčí doba začne počátkem šestého týdne před očekávaným dnem porodu. OSVČ nesmí v době pobírání peněžité pomoci v mateřství vykonávat osobně samostatnou výdělečnou činnost. Zároveň platí pro OSVČ i obecné podmínky platné pro zaměstnance.

⁷² Nemocenské pojištění – dávky. Česká správa sociálního zabezpečení [online]. © Česká správa sociálního zabezpečení [cit. 12.2.2022]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/nemocenske-pojisteni-davky>

- **Otcovská**

Je dávka určená pro péči o dítě po jeho narození, která náleží otci, příp. osobě, která převzala dítě do své péče na základě rozhodnutí příslušného orgánu, jestliže dítě ke dni převzetí do péče nedosáhlo 7 let věku. Otcovskou je možné čerpat maximálně 2 týdny a nástup je možný dnem, jenž si pojištěnec určí, a to v období 6 týdnů ode dne narození dítěte nebo ode dne převzetí dítěte do péče. V případě narozeného dítěte se toto období prodlužuje o ty kalendářní dny, po které bylo dítě ze zdravotních důvodů matky nebo jeho samotného, hospitalizováno a tyto dny spadají do období 6 týdnů ode dne narození dítěte. Dnem hospitalizace je i den přijetí dítěte do zdravotnického zařízení poskytovatele zdravotních služeb lůžkové péče a den propuštění z daného zařízení. V případě otcovské platí pro OSVČ obecné podmínky platné pro zaměstnance obohacené o podmínku, že účast OSVČ na nemocenském pojištění trvala alespoň po dobu tří měsíců bezprostředně předcházejících dni nástupu na otcovskou a podmínku, že OSVČ nevykonává osobně po dobu pobírání otcovské samostatnou výdělečnou činnost.

- **Dlouhodobé ošetřovné**

Je dávkou nemocenského pojištění, náležející ošetřující osobě, která pečovala o osobu, jež potřebuje dlouhodobou péči. Tuto dávku mohou pojištěnci čerpat po dobu maximálně 90 kalendářních dnů a mají nárok na náhradu příjmů ve výši 60 % denního vyměřovacího základu. Dávka dlouhodobého ošetřovného je poskytována OSVČ, pokud se účastnila nemocenského pojištění alespoň 3 měsíce přede dnem počátku péče o ošetřovanou osobu. Tato osoba musela být do domácího ošetření propuštěna po hospitalizaci, která trvala alespoň 7 kalendářních dnů, a to z důvodu závažné poruchy zdraví. Hospitalizací se pro tento případ nepovažuje akutní lůžková péče poskytovaná běžně pro výkony, jež nelze provést ambulantně. Poslední podmínkou je, že OSVČ nesmí po dobu čerpání této dávky osobně vykonávat žádnou výdělečnou činnost ať už samostatnou výdělečnou činnost, zaměstnání nebo jiné. Jinak jsou obecné podmínky nároku na dlouhodobé ošetřovné pro zaměstnance platné i pro OSVČ.

Výše uvedené pravidlo, že nárok na výplatu těchto dávek vzniká OSVČ pouze v případě, že po dobu jejich pobírání osobně nevykonává samostatnou výdělečnou činnost, neovlivňuje výkon samostatné výdělečné činnosti, pokud je zajištěn prostřednictvím zaměstnanců nebo spolupracujících osob. Z výše uvedeného také vyplývá, že výkon jiné než samostatné výdělečné činnosti, nebrání poskytování výše uvedených dávek z nemocenského vyjma dávek dlouhodobého ošetřovného. Příslušnost pro rozhodování o dávkách nemocenského pojištění náleží místně příslušné okresní, městské nebo Pražské správě sociálního zabezpečení, u níž OSVČ uplatňuje žádost o dávku na předepsaném tiskopisu. Místní příslušnost se určuje dle trvalého pobytu OSVČ a pokud nemá trvalý pobyt, tak podle místa hlášeného pobytu v ČR, případně podle místa výkonu samostatné výdělečné činnosti. Pro stanovení výše dávek je rozhodným obdobím dvanáct kalendářních měsíců před kalendářním měsícem, ve kterém sociální událost vznikla. Zároveň do rozhodného období nemůže být počítána doba, po kterou OSVČ nevykonávala samostatnou výdělečnou činnost nebo pobírala nemocenské dávky z nemocenského pojištění OSVČ po celý kalendářní měsíc, anebo nebyla nemocenského pojištění účastna.⁷³

4.2.1 Výše dávek nemocenského pojištění

Výše nemocenského za kalendářní den dle § 29 odst. 1 zákona o nemocenském pojištění činí:

- 60 % denního vyměřovacího základu od 15. do 30. kalendářního dne trvání dočasné pracovní neschopnosti nebo nařízené karantény,
- 66 % denního vyměřovacího základu od 31. do 60. kalendářního dne trvání dočasné pracovní neschopnosti nebo nařízené karantény,

⁷³ Nemocenské pojištění – dávky. Česká správa sociálního zabezpečení [online]. © Česká správa sociálního zabezpečení [cit. 14.2.2022]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/nemocenske-pojisteni-davky>

- 72 % denního vyměřovacího základu od 61. kalendářního dne trvání dočasné pracovní neschopnosti nebo nařízené karantény.

Dále dle § 31 zákona o nemocenském pojištění, bude výše nemocenského činit pouze 50 % a to v případě, že si OSVČ přivodila dočasnou pracovní neschopnost zaviněnou účastí ve rvačce. Rvačkou se rozumí vzájemné napadení či fyzický střet dvou nebo více osob, nejde-li o sebeobranu nebo pomoc napadenému. Nebo k dočasné pracovní neschopnosti došlo bezprostředním následkem opilosti nebo zneužití prostředků psychotropních látek. Nakonec je takovým důvodem pro snížení nemocenské dávky spáchání úmyslného trestného činu nebo úmyslně zaviněného přestupku.

Výši dávky peněžité pomoci v mateřství upravuje § 37 výše uvedeného zákona a stanovuje ji na 70 % denního vyměřovacího základu. Stejná výše dávky je i u otcovské.⁷⁴ Výše dlouhodobého ošetrovného za kalendářní den činí dle § 41f stejného zákona 60 % denního vyměřovacího základu.

Jak je již uvedeno výše dávky nemocenského pojištění se stanoví z denního vyměřovacího základu. Ten zjistíme tak, že se vyměřovací základ z rozhodného období vydělí počtem kalendářních dnů připadajících na rozhodné období. Vyměřovacím základem pro výpočet dávky nemocenského pojištění je úhrn měsíčních základů v rozhodném období, ve kterých OSVČ platila pojistné.

Rozhodným obdobím je zpravidla 12 kalendářních měsíců před kalendářním měsícem, ve kterém vznikla sociální událost jako je například nemoc. Do rozhodného období se nezapočítávají kalendářní měsíce, v nichž se OSVČ nemocenského pojištění neúčastnila a měsíce, za které neměla povinnost platit pojistné na nemocenské pojištění a měla tak po celý kalendářní měsíc nárok na výplatu dávek z nemocenského pojištění. Znovu připomenu, že minimální vyměřovací základ pro pojistné na nemocenské pojištění činí v roce 2022 částku 7000 Kč a měsíční pojistné ve výši 2,1 % tak činí nejméně 147 Kč. Maximálním měsíčním základem pro pojistné na nemocenské pojištění, z něhož se vypočítává denní vyměřovací základ, nemůže být částka vyšší, než je průměr

⁷⁴ § 38c zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění

vyměřovacího základu na naposledy podaném přehledu o příjmech a výdajích připadající na jeden kalendářní měsíc výkonu činnosti. Přehled starší tří let nebude zohledněn.⁷⁵

4.2.2 Výplata dávek

Dávky jsou vypláceny příslušnou okresní správou sociálního zabezpečení prostřednictvím účtu České správy sociálního zabezpečení, nejpozději do 1 měsíce následujícího po dni, ve kterém jí byl doručen řádně vyplněný doklad pro nárok na výplatu dávky, a to včetně příslušných podkladů.⁷⁶

Dávky jsou pojištěnci vypláceny na jeho účet vedeného u peněžního ústavu v ČR nebo je obdrží poštovní poukázkou v hotovosti. V takovém případě hradí náklady na doručení poštovní poukázky příjemce. V praxi to znamená, že vyplacená dávka bude o takové náklady snížena. Poukázečné se odvíjí od výše vyplácené dávky.⁷⁷

Pojištěnec zároveň dostane písemné oznámení o druhu vyplácené dávky, její denní výši, výši denního vyměřovacího základu a období, za které byla dávka vyplacena. Toto oznámení se příjemci učiní buďto formou sdělení na výpisu z účtu nebo formou sdělení na poštovní poukázce. Pokud by však text oznámení převyšoval počet znaků, který je pro zprávu povolen, zašle OSSZ písemné oznámení formou dopisu.⁷⁸

Dané oznámení se vydává ve zkráceném řízení, a to v případě, že splnění podmínek nároku na dávku, její výplatu a výši dávky jsou nesporné. Poštovní služba adresátům poštovní poukázky doručuje do domovních schránek. Pokud by částky, uvedené v poukázkách, byly vyšší hodnoty může poštovní služba, z důvodu bezpečnosti, vložit do domovní schránky pouze oznámení o uložení poukázky na poště. Může samozřejmě nastat situace, že u příjemce dávek dojde ke změně čísla účtu, na které jsou dávky

⁷⁵ Nemocenské pojištění – dávky. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. © Česká správa sociálního zabezpečení [cit. 14.2.2022]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/nemocenske-pojisteni-davky>

⁷⁶ Tamtéž

⁷⁷ Tamtéž

⁷⁸ Tamtéž

nemocenského pojištění vypláceny. Pro tento případ je nutné neprodleně písemné oznámení o změně doručit příslušné OSSZ. Neexistuje žádný předepsaný způsob takového oznámení, ale připadá v úvahu využití nepovinného formuláře „Žádost o změnu způsobu výplaty při dočasné pracovní neschopnosti“, uvedený na webových stránkách ČSSZ. Další možností je učinit oznámení o změně čísla bankovního účtu osobně na příslušné OSSZ a na místě podepsat záznam o změně. V každém případě je podmínkou, aby se jednalo o vlastní účet pojištěnce.⁷⁹

Pojištěnec disponuje oprávněním nesouhlasit s výsledkem zkráceného řízení, a v takovém případě podat příslušné OSSZ písemnou žádost o vydání rozhodnutí o dávce. Danou žádost je nutné učinit ve lhůtě 30 dnů ode dne výplaty dávky nebo ode dne doručení písemného oznámení o ukončení výplaty dávky. Zároveň je potřeba v této žádosti uvést důvody, pro které pojištěnec s výsledkem zkráceného řízení nesouhlasí.⁸⁰

⁷⁹ Nemocenské pojištění – dávky. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. © Česká správa sociálního zabezpečení [cit. 14.2.2022]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/nemocenske-pojisteni-davky>

⁸⁰ Tamtéž

5. Důchodové pojištění

Důchodové pojištění je část sociálního zabezpečení, jehož úpravu nalezneme v zákoně č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, dále jen jako zákon o důchodovém pojištění. Daný zákon ve svém § 1 uvádí, že se jedná o pojištění pro případ stáří, invalidity a úmrtí uživatele. Tento systém pojištění je výrazem naplnění čl. 30 odst. 1 LZPS, který zakotvuje ústavní právo občanů na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří a při nezpůsobilosti k práci, jakož i při ztrátě živitele.⁸¹ Systém důchodového pojištění je založen na tzv. trojpilířovém systému:⁸²

- státní schéma – jedná se o pilíř, který vychází z organizace povinného důchodového pojištění státem,

Tzv. doplňkové důchodové systémy zahrnují druhý a třetí pilíř systému důchodového pojištění. Doplnují tak základní státní schéma povinného důchodového pojištění a nabízejí možnost dosažení vyšší úrovně zabezpečení.

- kolektivní schéma – druhý pilíř založený na principu kolektivního zabezpečení prostřednictvím zaměstnavatelů,
- individuální schéma – třetí pilíř, který je výrazem vlastní investiční činnosti občanů prostřednictvím životního pojištění, účasti v investičních fondech apod.

5.1 Vybrané principy důchodového pojištění

Principů důchodového pojištění je celá řada, ale pro účely této diplomové práce jsem se rozhodla zmínit jen ty nejdůležitější z nich. Osoby samostatně výdělečně činné jsou v ČR účastny důchodového pojištění od roku 1948. Tato skutečnost odráží princip

⁸¹ KOLDINSKÁ, Kristina a Petr TRÖSTER. *Právo sociálního zabezpečení*. 7., podstatně přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-692-0. str. 153.

⁸² Tamtéž

současného důchodového pojištění, který si zakládá na účasti téměř všech ekonomicky aktivních osob. Dalším důležitým principem je jednotnost právní úpravy důchodového pojištění spočívající v jednotném nároku na důchody a jejich výpočet. Důchodové pojištění je také vyjádřeno principem povinné účasti. Občané tak nemají možnost zbavit se povinnosti platit pojistné na důchodové pojištění, a to ani za předpokladu, že by jejich příjmy byly natolik vysoké, že by je dokázaly zabezpečit pro případ stáří, invalidity a ztráty živitele. Na druhou stranu existuje možnost, v určitých případech, přihlásit se k dobrovolné účasti na důchodovém pojištění. Pokud dojde ke splnění všech stanovených podmínek, vznikne nárok na výplatu dávky důchodového pojištění a dojde tak k naplnění dalšího principu důchodového pojištění, tj. principu obligatornosti. Pro zajištění obligatornosti je nutná existence principu soudní ochrany, který zaručuje přezkum rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení a ostatních plátců dávek důchodového pojištění, prostřednictvím příslušného krajského úřadu. Dalším principem je princip garance důchodů státem, jelikož výdaje na důchodové pojištění tvoří součást výdajů státního rozpočtu. Zajímavým faktem je, že se pojistné na důchodové pojištění vede na samostatném účtu státního rozpočtu a jedná se tak o samostatnou položku příjmů státního rozpočtu.⁸³

Princip, bez kterého by se důchodové pojištění samozřejmě neobešlo je princip placení stanoveného pojistného. Významnými principy jsou princip zásluhovosti a solidarity. Podstata zásluhovosti spočívá ve skutečnosti, že výše důchodového pojištění závisí na výši odvodů a smyslem solidarity je mírnější zvyšování důchodu v závislosti na vyšších příjmech. Ochrana nabytých práv je dalším principem, který ovlivňuje problematiku důchodového pojištění. Dochází tak k zachování nároků vzniklých za předchozí právní úpravy. Důchodové pojištění v ČR je také založeno na principu absence vázanosti nároků na českém občanství nebo na trvalý pobyt na území ČR. Jedinou podmínkou je předchozí účast na českém důchodovém systému prostřednictvím zaměstnání nebo výkonu samostatné výdělečné činnosti na území ČR. Posledním důležitým principem, jenž jsem se rozhodla zmínit, je princip režimu koordinace systémů

⁸³ KOLDINSKÁ, Kristina a Petr TRÖSTER. *Právo sociálního zabezpečení*. 7., podstatně přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-692-0. str. 154-155.

sociálního zabezpečení, a to především na úrovni EU a Evropského hospodářského prostoru (EHP).⁸⁴

Koordinace zajišťuje realizaci práva volného pohybu a odstraňuje případné překážky. Pro tyto účely Česká republika navíc uzavírá mezinárodní smlouvy o sociálním zabezpečení, aby došlo ke koordinaci systémů sociálního zabezpečení i mimo evropské prostředí. Takové mezinárodní smlouvy jsou uzavřeny např. s Kanadou, Ruskem, Ukrajinou, Indií, Japonskem atd. Z daného principu vychází i zásada sčítání dob pojištění, která vyjadřuje potřebu započítat do posouzení nároku na důchod i doby pojištění ve smluvních zemích. Nejdříve se vypočítá nárok na výši dávky dle českého důchodového systému, která by jinak pojištěnci náležela a poté se výše dávky upraví dle odpovídajícího poměru dob získaných v českém systému vůči úhrnu dob získaných v ČR i ve smluvní cizině.⁸⁵

5.2 Sociální události

Pro vznik nároku na důchod je nezbytnou podmínkou existence sociální události. Jejich výčet je uveden hned v prvním paragrafu zákona o důchodovém pojištění. Jedná se tedy o stáří, invaliditu a úmrtí živitele.⁸⁶

- Stáří – jako takové je velmi individuální pojem. Pro účely důchodového pojištění a ne jenom, bylo nezbytné jeho objektivní vymezení, prostřednictvím medicínského, sociálního, ekonomického a politického hlediska.⁸⁷ Z toho důvodu se užívá pojem důchodový věk, což je datum vzniku nároku na odchod do starobního důchodu.
- Invalidita – je pojem, jehož význam se vyvíjel, ale v současnosti vyjadřuje neschopnost k práci. Tato pracovní neschopnost je předpokladem pro vznik

⁸⁴ KOLDINSKÁ, Kristina a Petr TRÖSTER. *Právo sociálního zabezpečení*. 7., podstatně přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-692-0. str. 155-157.

⁸⁵ Tamtéž, str. 157.

⁸⁶ Tamtéž, str. 158.

⁸⁷ Tamtéž, str. 158-159.

nároku na invalidní důchod, který rozdělujeme do tří stupňů podle úrovně zdravotního stavu komplikující pracovní schopnost.

- Ztráta živitele – zde je podstatné vysvětlit si pojem živitele. Jedná se tedy o osobu, která má vyživovací povinnosti v rodině a ztrátou se rozumí jeho smrt, nikoli třeba pouze jeho nepřítomnost v domácnosti.⁸⁸ Je tedy třeba odlišovat pojem živitele od pojmu osoby blízké, uvedené v § 24 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění, tj. manžel, příbuzný v řadě přímé, děti vlastní nebo osvojené a převzaté do péče nahrazující péči rodičů⁸⁹, sourozenci, zeť, snacha a manžel rodiče. Zároveň stejný paragraf ve svém odst. 2 definuje, co se pro účely daného zákona považuje za domácnost. Rozumí se jí tedy: *společenství fyzických osob, které spolu trvale žijí a společně uhrazují náklady na své potřeby.*⁹⁰

5.3. Účast OSVČ na důchodovém pojištění

Osoba samostatně výdělečně činná bude účastníkem důchodového pojištění dle § 10 zákona o důchodovém pojištění:⁹¹

- v kalendářním roce po dobu, po kterou vykonávala hlavní samostatnou výdělečnou činnost,
- v kalendářním roce po dobu, po kterou vykonávala vedlejší samostatnou výdělečnou činnost, jestliže její příjem z vedlejší samostatné výdělečné činnosti dosáhl v kalendářním roce alespoň tzv. rozhodné částky,

Tímto příjmem se rozumí dílčí základ daně z příjmů ze samostatné výdělečné činnosti dle zákona o daních z příjmů, které jsou nebo by byly,

⁸⁸ KOLDINSKÁ, Kristina a Petr TRÖSTER. *Právo sociálního zabezpečení*. 7., podstatně přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-692-0. str. 150.

⁸⁹ § 24 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

⁹⁰ § 24 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

⁹¹ Povinná účast na pojištění. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. © Česká správa sociálního zabezpečení [cit. 18.2.2022]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/duchodove-pojisteni-osvc-povinna-ucast>

předmětem daně z příjmu fyzických osob, pokud by podléhaly zdanění v České republice. Rozhodná částka je proměnlivá a v roce 2022 činí 93 387 Kč. Daná částka je při výkonu samostatné výdělečné činnosti platná po celý kalendářní rok.

- v kalendářním roce po dobu, po kterou vykonávala vedlejší samostatnou výdělečnou činnost, pokud se dobrovolně přihlásila k účasti na důchodovém pojištění.

Rozhodnou částku je nutné vysvětlit ještě podrobněji. Jedná se totiž o částku, která činí 2,4násobek částky, která se stanoví jako součin všeobecného vyměřovacího základu za kalendářní rok, který o dva roky předchází kalendářnímu roku, za který se účast na důchodovém pojištění posuzuje, a přepočítacího koeficientu pro úpravu tohoto všeobecného vyměřovacího základu.⁹² *Přepočítací koeficient se stanoví jako podíl průměrné měsíční mzdy zjištěné Českým statistickým úřadem za první pololetí kalendářního roku, který o jeden rok předchází roku přiznání důchodu, a průměrné měsíční mzdy zjištěné Českým statistickým úřadem za první pololetí kalendářního roku, který o dva roky předchází roku přiznání důchodu; průměrná měsíční mzda se zjišťuje tak, aby byl zachován srovnatelný způsob zjišťování průměrné měsíční mzdy v předchozím období. Výši přepočítacího koeficientu pro úpravu všeobecného vyměřovacího základu za kalendářní rok, který o dva roky předchází roku přiznání důchodu, stanoví prováděcí právní předpis do 30. září kalendářního roku, ve kterém stanoví tento všeobecný vyměřovací základ. Přepočítací koeficient činí vždy nejméně hodnotu 1; tento koeficient se stanoví s přesností na čtyři platná desetinná místa.*⁹³ Dle § 10 odst. 3 zákona o důchodovém pojištění, se rozhodná částka snižuje o jednu dvanáctinu zaokrouhlenou na celé koruny nahoru za každý kalendářní měsíc, v němž nebyla vykonávána vedlejší samostatná výdělečná činnost, a za každý kalendářní měsíc, v němž měla OSVČ po celý měsíc nárok na výplatu nemocenského nebo peněžité pomoci v mateřství, případně dlouhodobého ošetrového z nemocenského pojištění OSVČ. Za období nároku na výplatu nemocenské se přitom považuje též období prvních 14 kalendářních dnů

⁹² § 10 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

⁹³ § 17 odst. 4 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

dočasné pracovní neschopnosti (karantény), za které se nemocenské OSVČ nevyplácí.⁹⁴

5.3.1 Vznik účasti na důchodovém pojištění OSVČ

Osobě samostatně výdělečně činné, vykonávající hlavní samostatnou výdělečnou činnost, vzniká účast na důchodovém pojištění 1. ledna kalendářního roku, ve kterém činnost vykonávala nebo prvním dnem kalendářního měsíce, od kterého se z vedlejší samostatné výdělečné činnosti, která nezakládá účast na pojištění, stala hlavní samostatnou výdělečnou činností. Obecně však nejdříve dnem, v němž OSVČ začala činnost oprávněně vykonávat. Osobě samostatně výdělečně činné, vykonávající vedlejší samostatnou výdělečnou činnost vzniká účast na důchodovém pojištění 1. ledna kalendářního roku, ve kterém dosáhla stanoveného příjmu a daňový základ tak dosáhl rozhodné částky, nebo 1. ledna kalendářního roku, za který se přihlásila k účasti na tomto pojištění. Obecně však dnem, v němž začala činnost oprávněně vykonávat.⁹⁵

5.3.2 Zánik účasti na důchodovém pojištění OSVČ

Osobě samostatně výdělečně činné, vykonávající hlavní samostatnou výdělečnou činnost zanikne účast na důchodovém pojištění vždy 31. prosince kalendářního roku, ve kterém OSVČ činnost vykonávala nebo posledním dnem kalendářního měsíce předcházejícího měsíci, od něhož se hlavní samostatná výdělečná činnost stala vedlejší samostatnou výdělečnou činností, jež nezakládá účast na pojištění. Osobě samostatně výdělečně činné, vykonávající vedlejší samostatnou výdělečnou činnost zaniká účast na důchodovém pojištění vždy 31. prosincem kalendářního roku, ve kterém byla účastna důchodového pojištění z důvodu, že její daňový základ dosáhl rozhodné částky nebo za který se k účasti na důchodovém pojištění přihlásila.⁹⁶

⁹⁴ Povinná účast na pojištění. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. © Česká správa sociálního zabezpečení [cit. 20.2.2022]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/duchodove-pojisteni-osvc-povinna-ucast>

⁹⁵ Tamtéž

⁹⁶ Tamtéž

Obecně zaniká OSVČ účast na důchodovém pojištění nejpozději dnem:⁹⁷

- ukončení samostatné výdělečné činnosti,
- zániku oprávnění k výkonu samostatné výdělečné činnosti,
- pozastavení výkonu činnosti OSVČ

5.4 Zálohy na pojistné na důchodové pojištění OSVČ v roce 2022

Osoba samostatně výdělečně činná platí zálohy v roce 2022 do měsíce, ve kterém bude nebo by měl být podán přehled o příjmech a výdajích za rok 2021 ve stejné výši jako v roce 2021 za předpokladu, že OSVČ v roce 2021 vykonávala samostatnou výdělečnou činnost s povinností platit zálohy na pojistné a tuto činnost vykonává nadále i v roce 2022 a nedojde k žádné změně. Jinak bude nová výše záloh pro rok 2022 stanovena z měsíčního vyměřovacího základu vyčísleného dle daňového základu na přehledu za rok 2021. Pokud by byl vypočtený vyměřovací základ nižší než minimální, bude záloha stanovena z minimálního vyměřovacího základu platného pro rok 2022. Záloha činí 29,2 % z měsíčního vyměřovacího základu, platí se na jednotlivé celé kalendářní měsíce a splatná je od prvního do posledního dne kalendářního měsíce, na který se platí. Za den platby pojistného se považuje den, kdy dojde k připsání pojistného na účet příslušné OSSZ. Existuje tzv. institut prodloužené splatnosti zálohy, jenž dovoluje OSVČ zaplatit zálohu až do konce následujícího měsíce, a to v případech, kdy OSVČ zahajuje samostatnou výdělečnou činnost nebo se OSVČ, dobrovolně přihlásí k důchodovému pojištění v průběhu kalendářního roku, pokud vykonává vedlejší samostatnou výdělečnou činnost a ke dni podání přihlášky není povinna platit zálohy.

Povinnost platit zálohu trvá, u OSVČ vykonávající vedlejší činnost, naposledy za prosinec kalendářního roku, ve kterém se OSVČ k pojištění přihlásila, a to na základě přihlášky k účasti na důchodovém pojištění. Pokud OSVČ zahájila výkon samostatné výdělečné činnosti nebo se přihlásila k důchodovému pojištění v prosinci kalendářního roku, nemusí za tento měsíc platit zálohu. Jinak je pojistné hrazeno až na

⁹⁷ Povinná účast na pojištění. Česká správa sociálního zabezpečení [online]. © Česká správa sociálního zabezpečení [cit. 20.2.2022]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/duchodove-pojisteni-osvc-povinna-ucast>

základě přehledu za kalendářní rok, ve kterém OSVČ zahájila svou činnost nebo se k důchodovému pojištění přihlásila.⁹⁸

5.4.1 Výše zálohy na pojistné

Pro výpočet minimální výše zálohy pro rok 2022 se vychází z vyměřovacího základu, jenž činí 50 % průměrného daňového základu dosaženého v předchozím kalendářním roce. Pro rok 2022 je maximální roční vyměřovací základ stanoven na 1 867 728 Kč. Záloha na pojistné tvoří 29,2 % měsíčního vyměřovacího základu, maximální záloha, při výkonu hlavní či vedlejší činnosti, tak činí 45 449 Kč. Minimální měsíční vyměřovací základ činí v roce 2022 pro OSVČ vykonávající hlavní činnost, 9 728 Kč, a minimální záloha tak vychází na 2 841 Kč. U OSVČ vykonávající vedlejší samostatnou výdělečnou činnost činí, pro zálohu v roce 2022, minimální měsíční vyměřovací základ 3 892 Kč a minimální záloha tak bude ve výši 1 137 Kč. Příslušná OSSZ může, na základě žádosti OSVČ, poměrně snížit měsíční vyměřovací základ pro placení záloh, a to nejdéle do konce kalendářního měsíce, v němž byl nebo měl být podán přehled. Je však nutné splnit určité podmínky, jako je pokles příjmů nejméně po dobu tří po sobě jdoucích kalendářních měsíců a tento příjem musí být nejméně o jednu třetinu nižší než příjem v předcházejícím kalendářním roce v průměru na jeden měsíc. Kromě snížení měsíčního vyměřovacího základu pro placení záloh, existuje i možnost příslušné OSSZ zrušit povinnost OSVČ vykonávající vedlejší samostatnou výdělečnou činnost platit zálohy na pojistné, samozřejmě i zde tomu předchází žádost podaná touto OSVČ. Zrušení povinnosti trvá nejdéle do kalendářního měsíce, ve kterém bude nebo by měl být podán přehled za další kalendářní rok. I zde existují náležitě podmínky, u OSVČ vykonávající vedlejší samostatnou výdělečnou činnost musí být příjem za dobu tří kalendářních měsíců po sobě jdoucích po odpočtu výdajů v takové výši, která by byla překážkou pro založení účasti na důchodovém pojištění.⁹⁹

⁹⁸ Povinná účast na pojištění. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. © Česká správa sociálního zabezpečení [cit. 22.2.2022]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/duchodove-pojisteni-osvc-povinna-ucast>

⁹⁹ Zálohy na pojistné na důchodové pojištění. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. © Česká správa sociálního zabezpečení [cit. 22.2.2022]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/zalohy-na-pojistne-na-duchodove-pojisteni>

5.4.1.1 Osвобоzení od placení záloh na pojistné

Osoba samostatně výdělečně činná nemusí platit zálohy na pojistné na důchodové pojištění za ty kalendářní měsíce, v nichž měla po celou dobu nárok na výplatu nemocenského, peněžité pomoci v mateřství nebo dlouhodobého ošetrovného z nemocenského pojištění OSVČ. Dále je OSVČ osvobozena od placení záloh od kalendářního měsíce, ve kterém dosáhla ze zaměstnání maximálního vyměřovacího základu a osvobození trvá až do kalendářního měsíce, který předchází kalendářnímu měsíci, ve kterém byl nebo měl být podán přehled za kalendářní rok, který následuje po kalendářním roce, v němž OSVČ tohoto maximálního vyměřovacího základu dosáhla.¹⁰⁰

5.5 Důchodové pojištění OSVČ v paušálním režimu

Pokud jde o OSVČ v paušálním režimu, je její účast na důchodovém pojištění v kalendářním roce odvislá od doby, po kterou byla poplatníkem v paušálním režimu a hradila všechny paušální zálohy na pojistné. Jestliže taková OSVČ neuhradila paušální zálohy do 1. 4. následujícího kalendářního roku, za který paušální zálohy hradí, správce daně paušální zálohy sám vyměří. Pokud by však OSVČ neuhradila ani takto vyměřené paušální zálohy na důchodové pojištění, její účast na tomto pojištění za daný kalendářní rok nevznikne. Pokud by daň z příjmů fyzických osob byla rovna paušální dani a marně uplynula lhůta pro placení paušálního pojistného na důchodové pojištění, může OSVČ podat na předepsaném tiskopisu přihlášku k dobrovolné účasti na důchodovém pojištění za tento rok a doplatit tak pojistné v plné výši.¹⁰¹ Jak už bylo zmíněno výše, OSVČ v paušálním režimu platí zálohy na důchodové pojištění prostřednictvím paušálních záloh, jež zasílá orgánu finanční správy. Neplatí tedy zálohy na důchodové pojištění příslušné správě sociálního zabezpečení.

¹⁰⁰ Zálohy na pojistné na důchodové pojištění. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. © Česká správa sociálního zabezpečení [cit. 22.2.2022]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/zalohy-na-pojistne-na-duchodove-pojisteni>

¹⁰¹ OSVČ poplatníkem v paušálním režimu. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. © Česká správa sociálního zabezpečení [cit. 22.2.2022]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/osvc-v-pausalnim-rezimu>

5.5.1 Zálaha na důchodové pojištění

Zálaha na důchodové pojištění je tedy zahrnuta v paušální záloze a vypočítává se z měsíčního vyměřovacího základu, který je pro OSVČ v paušálním režimu stanoven z nejnižšího měsíčního vyměřovacího základu zvýšeného o 15 %.¹⁰² V roce 2022 činí tato zálaha na důchodové pojištění 3 267 Kč.¹⁰³

¹⁰² § 14 odst. 3 zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti

¹⁰³ Zálahy na pojistné na důchodové pojištění. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. © Česká správa sociálního zabezpečení [cit. 22.2.2022]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/zalohy-na-pojistne-na-duchodove-pojisteni>

6. Starobní důchod

Systém českého důchodového pojištění předpokládá existenci čtyř druhů důchodů: starobní, invalidní, vdovský, vdovecký a sirotčí. V rámci této diplomové práce jsem se rozhodla podrobněji vysvětlit pouze jeden druh důchodu důchodového systému ČR a tím je, jak už nadpis napovídá, starobní důchod. Důležité je vědět, že odejít do starobního důchodu není povinností, jedná se o právo, kterého tedy není nutno využít.

Úpravu problematiky starobního důchodu nalezneme v zákoně o důchodovém pojištění. Podmínkou nároku na starobní důchod je dosažení stanoveného důchodového věku a získání potřebné doby důchodového pojištění. Je však k dispozici institut tzv. předčasného důchodu, který lze přiznat ještě před dosažením důchodového věku, ale podmínku potřebné doby důchodového pojištění jako při řádném odchodu do starobního důchodu, ani v tomhle případě opominout nelze. Pokud dojde k přiznání předčasného starobního důchodu, je tento úkon nevratný a nárok na řádný starobní důchod tak již není možný. Daným postupem dojde k tzv. krácení výše důchodu, tedy k jeho snížení, a to o dobu, o kterou se odchází do důchodu dříve. Dané krácení za odchod do předčasného starobního důchodu má trvalý charakter.¹⁰⁴

6.1 Důchodový věk

V zákoně o důchodovém pojištění, je důchodový věk od roku 2018 stanoven jako nejvyšší na 65 let. V daném zákoně se rozlišuje nárok na starobní důchod před dosažením důchodového věku a nároky na starobní důchod stanovené podle jednotlivých odstavců v § 29 stejného zákona:¹⁰⁵

- odst. 1 – zde je uveden starobní důchod při dosažení důchodového věku,
- odst. 2 tzv. – uvádí tzv. „poměrný“ starobní důchod,

¹⁰⁴ Zvažujete předčasný odchod do důchodu? Zjistěte, jestli na něj máte nárok a jaké podmínky musíte splnit, abyste ho získali. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. © Česká správa sociálního zabezpečení. 27.9.2021 [cit. 23.2.2022]. Dostupné z https://www.cssz.cz/-/zvažujete-predcasny-odchod-do-uchodu-zjistete-jestli-na-nej-mate-narok-a-jake-podminky-musite-splnit-abyste-ho-ziskali?fbclid=IwAR1H2aPgr-t3eQxnSK2MA3Js5Az41AQDb_2dVqQluTa3V9RoG1at3L3LuG8

¹⁰⁵Tamtéž

- odst. 3 písm. a) - starobní důchod při získání 30 let pojištění,
- odst. 3 písm. b) - starobní důchod při získání 15 let pojištění a dosažení věku podle § 29 odst. 2,
- odst. 4 - starobní důchod při splnění podmínek nároku na invalidní důchod

Avšak důchodový věk u pojištěnců narozených před rokem 1936 činí dle § 32 zákona o důchodovém pojištění u mužů 60 let a u žen:¹⁰⁶

- a) 53 let, pokud vychovaly alespoň 5 dětí
- b) 54 let, pokud vychovaly alespoň 3 nebo 4 děti
- c) 55 let, pokud vychovaly alespoň 2 děti
- d) 56 let, pokud vychovaly alespoň 1 dítě
- e) jinak 57 let

Důchodový věk u pojištěnců narozených v období let 1936 až 1971 – viz příloha č. 1. U pojištěnců narozených po roce 1971 činí důchodový věk 65 let.

Potřebná doba pojištění pro nárok na starobní důchod dle ustanovení § 29 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění, je závislá na dosažení důchodového věku v určitém roce. – viz příloha č. 2.

Pokud by pojištěnci nevznikl nárok na starobní důchod dle ustanovení § 29 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění, vznikne mu nárok podle ustanovení odst. 2 téhož paragrafu a zákona, za předpokladu, že pojištěnec získal dobu pojištění nejméně:

- 15 let a dosáhl před rokem 2010 věku alespoň 65 let,
- 16 let a dosáhl v roce 2010 věku alespoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 pro muže stejného data narození,
- 17 let a dosáhl v roce 2011 věku alespoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 pro muže stejného data narození,

¹⁰⁶ Starobní důchod podrobně. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. © Česká správa sociálního zabezpečení [cit. 23.2.2022]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/starobni-duchod-podrobne>

- 18 let a dosáhl v roce 2012 věku alespoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 pro muže stejného data narození,
- 19 let a dosáhl v roce 2013 věku alespoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 pro muže stejného data narození,
- 20 let a dosáhl po roce 2013 věku alespoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 pro muže stejného data narození.

Pokud pojištěnec nesplnil podmínky dle § 29 odst.1 písm. g) až k) zákona o důchodovém pojištění, vznikne mu nárok na starobní důchod dle § 29 odst. 3 písm. a), téhož zákona. To znamená, že pojištěnec musel dosáhnout důchodového věku po roce 2014 a získat alespoň 30 let doby pojištění s tím, že se do této doby nezahrnují náhradní doby pojištění.

Pojištěnec, který dosáhl věku alespoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 výše uvedeného zákona pro muže stejného data narození, a získal alespoň 15 let doby pojištění, bude mít nárok na starobní důchod dle § 29 odst. 3 písm. b) zákona o důchodovém pojištění, pokud nesplňuje podmínky § 29 odst. 2 písm. b) až f) téhož zákona. Dle § 29 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění má nárok na starobní důchod pojištěnec, který nesplňuje podmínky stanovené v odstavcích 1, 2 nebo 3, daného zákona, jestliže dosáhl věku 65 let a splnil podmínky nároku na invalidní důchod stanovené v § 38 písm. a) nebo b) daného zákona, tj.:

- a) stal se invalidním a získal potřebnou dobu pojištění, pokud nesplnil ke dni vzniku invalidity podmínky nároku na starobní důchod podle § 29 odst. 1, 2 a 3, zákona o důchodovém pojištění, popřípadě, byl-li přiznán starobní důchod podle § 31 stejného zákona, pokud nedosáhl důchodového věku, nebo
- b) stal se invalidním následkem pracovního úrazu

6.2 Výše starobního důchodu

Výše procentní výměry starobního důchodu se stanoví procentní sazbou z výpočtového základu podle doby pojištění získané do vzniku nároku na tento důchod a podle doby pojištění získané po vzniku nároku na tento důchod.¹⁰⁷

Starobní důchod se tedy skládá ze dvou složek, ze základní a procentní výměry. Základní výměra, která činí 3 900 Kč měsíčně je pro všechny důchody jednotná, kdežto procentní se stanovuje individuálně. Procentní výměra se určuje procentní sazbou z výpočtového základu podle získané doby pojištění. Výpočtový základ je určován redukcí osobního vyměřovacího základu. Osobní vyměřovací základ tvoří měsíční průměr úhrnu ročních vyměřovacích základů pojištěnce za rozhodné období. Ročním vyměřovacím základem pojištěnce označujeme úhrn vyměřovacích základů, tedy výdělků za jednotlivý kalendářní rok rozhodného období, který je vynásoben koeficientem nárůstu všeobecného vyměřovacího základu. Za každý celý rok důchodového pojištění před vznikem nároku na důchod, náleží 1,5 % výpočtového základu. Ve chvíli, kdy již vznikl nárok na důchod, ale nedošlo k ukončení výdělečné činnosti a není podána žádost o důchod, bude se důchod navyšovat o 1,5 % za každých 90 kalendářních dnů výdělečné činnosti.¹⁰⁸

U předčasného důchodu je základní výměra stejná jako u řádného starobního důchodu, ale výše procentní výměry se snižuje o započatých 90 kalendářních dnů z doby ode dne přiznání důchodu do dosažení důchodového věku takto:¹⁰⁹

- 0,9 % výpočtového základu za období prvních 360 kalendářních dnů,
- o 1,2 % za období od 361. kalendářního dne do 720. kalendářního dne a
- o 1,5 % za období od 721. kalendářního dne

¹⁰⁷ § 33 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

¹⁰⁸ Starobní důchod podrobně. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. © Česká správa sociálního zabezpečení [cit. 23.2.2022]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/starobni-duchod-podrobne>

¹⁰⁹ Tamtéž

Pro výpočet důchodů se obecně do doby pojištění započítávají rovněž tzv. náhradní doby pojištění, jako např. doba péče o dítě apod.

6.2.1 Výplata dávky

Důchody vyplácí Česká správa sociálního zabezpečení v pravidelných měsíčních lhůtách, bezhotovostně na účet klienta nebo hotovostně prostřednictvím České pošty. Výplata v hotovosti prostřednictvím České pošty je zpoplatněna od 1. dubna 2020 činí tento poplatek částku 29 Kč a odečítá se z vyplácené částky důchodu.¹¹⁰

Výplaty důchodů jsou zajišťovány i do zařízení sociálních služeb s celoročním pobytem. ČSSZ zasílá písemné rozhodnutí, v němž je uvedena informace o termínu, ve kterém bude důchod vyplácen. Výplatní termíny důchodů jsou od 2. do 24. dne v měsíci, vždy tedy v sudé dny, výjimkou je termín pro zasílání důchodu do zařízení sociálních služeb, v takovém případě se dávka vyplácí 15. den v měsíci. Pokud připadne výplatní termín důchodu na sobotu, bude důchod vyplácen již v pátek, jestliže připadne na neděli, bude důchod vyplácen až v pondělí. Změny výplatních termínů důchodů, z důvodu státních svátků, musí ČSSZ poživatelům důchodu včas oznámit.¹¹¹

¹¹⁰O jaký důchod se zajímáte? Starobní důchod. *Česká správa sociálního zabezpečení*. [online]. © Česká správa sociálního zabezpečení [cit. 26.2.2022]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/starobni-duchod>

¹¹¹ Tamtéž

7. Příspěvek na státní politiku zaměstnanosti

Z daného příspěvku je státem hrazena podpora v nezaměstnanosti, kterou dostávají nezaměstnaní a lidé během rekvalifikace. Osoby samostatně výdělečně činné jsou povinny platit příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, pokud jsou účastny důchodového pojištění podle předpisů o důchodovém pojištění.¹¹² Zákonnou úpravu politiky zaměstnanosti nalezneme v zákoně č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon, ve svém § 1, stanovuje jako cíl politiky zaměstnanosti dosažení plné zaměstnanosti a ochranu před nezaměstnaností.¹¹³ Aktivní část politiky spočívá v aktivní účasti lidí např. formou rozvoje infrastruktury trhu práce prostřednictvím úřadů práce, podporou vytváření nových pracovních míst a podporou rekvalifikačních programů. Smyslem pasivní části politiky zaměstnanosti je poskytování hmotného zabezpečení nezaměstnaným a nahrazovat jim tak ztrátu pracovního příjmu.¹¹⁴ Systém dávek v nezaměstnanosti je založen na pojistném principu, z čehož vyplývá, že uchazeč o tuto dávku musí doložit, že v rozhodném období, tedy v předcházejících letech, vykonával po dobu alespoň dvanácti měsíců výdělečnou činnost zakládající povinnost odvádět pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Do této doby jsou však započítávány i další zákonné doby např. péče o dítě do věku 4 let, výkon dlouhodobé dobrovolnické služby apod. Dávky poskytované v nezaměstnanosti se nazývají podporou v nezaměstnanosti případně rekvalifikací.¹¹⁵

Aby vznikl OSVČ nárok na podporu v nezaměstnanosti, musí nejdříve svou samostatnou výdělečnou činnost ukončit nebo přerušit, zaevidovat se na Úřadu práce ČR a být v posledních dvou letech alespoň 12 měsíců účastna důchodového pojištění nebo splňovat náhradní doby zaměstnání. Následně je nutné doložit potvrzení

¹¹² § 90 zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti

¹¹³ KREBS, Vojtěch a kol. *Sociální politika*. 6., přepracované a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-921-2. str. 323.

¹¹⁴ Tamtéž, str. 324.

¹¹⁵ Tamtéž, str. 326.

o posledním vyměřovacím základu. Délka podpůrčí doby je u OSVČ stejná jako u zaměstnanců, rozdíl je ale ve způsobu výpočtu výše podpory:¹¹⁶

- první dva měsíce – 65 % přepočteného měsíčního vyměřovacího základu
- další dva měsíce – 50 % přepočteného měsíčního vyměřovacího základu
- po zbývajících podpůrčí dobu – 45 % přepočteného měsíčního vyměřovacího základu

Délka podpůrčí doby je:¹¹⁷

- do 50 let v délce 5 měsíců,
- od 50 do 55 let v délce 8 měsíců,
- nad 55 let v délce 11 měsíců.

Podpora v nezaměstnanosti se počítá z posledního vyměřovacího základu pro důchodového pojištění. Měsíční stanovené maximum podpory činí v roce 2022 částku 21 488 Kč.¹¹⁸

¹¹⁶ VOLENCOVÁ, Hana. Podpora v nezaměstnanosti 2022 → Výše, nárok, podmínky, kalkulačka, OSVČ. *Skrblik.cz* [online]. 10.1.2022 [cit. 28.2.2022]. Dostupné z: <https://www.skrblik.cz/ro-dina/dane-a-statni-podpora/podpora-v-nezamestnanosti/>

¹¹⁷ Bc. SOBOTKOVÁ, Michaela. OSVČ a evidence na úřadu práce. *Portal.pohoda.cz* [online]. 4.2.2022 [cit. 28.2.2022]. Dostupné z: <https://portal.pohoda.cz/pro-podnikatele/uz-podnikam/osvc-a-evidence-na-uradu-prace/>

¹¹⁸ Výpočet podpory v nezaměstnanosti pro živnostníky (OSVČ – kalkulačka 2022). *Finanční magazín* [online]. ©2022 Férové-půjčky.cz [cit. 28.2.2022]. Dostupné z: <https://ferove-pujcky.cz/vypocet-podpory-v-nezamestnanosti-pro-zivnostniky-osvc-kalkulacka-2020/>

8. Zdravotní pojištění

Zdravotní pojištění je druh zákonného pojištění, prostřednictvím něhož je hrazena zdravotní péče pojištěnce a účelem je zachovat nebo zlepšit jeho zdravotní stav. Zákonnou úpravu zdravotního pojištění nalezneme v zákoně č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, dále jen jako zákon o veřejném zdravotním pojištění. Zdravotní pojištění je agendou zdravotních pojišťoven a je důležité si připomenout, že se nevztahuje na pojištění dávek v nemoci, jelikož jsou tyto dávky upraveny v rámci nemocenského pojištění.¹¹⁹ Účast subjektu na tomto pojištění vzniká povinně, na základě zákona. Účastníky zdravotního pojištění jsou všechny osoby s trvalým bydlištěm v ČR nebo osoby zaměstnané ve společnosti se sídlem na území ČR. Stát prostřednictvím zákonné úpravy stanovuje právní rámec veřejného zdravotního pojištění, upravuje tak podmínky a povinnosti pojištěnců. Zdravotní pojišťovny hospodaří jako samostatné jednotky s prostředky zdravotního pojištění. V systému zdravotních pojišťoven je stěžejní Všeobecná zdravotní pojišťovna, kterou zřídil zákon č. 551/1991 Sb., o Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Její výhradní postavení se projevuje v případech platebních neschopností, kdy zaručuje uhrazení nákladů poskytnuté zdravotní péče formou návratné finanční výpomoci.

Mezi hrazené služby zdravotní péče patří: preventivní zdravotní péče, dispenzární péče, tedy pravidelný lékařský dohled nad pacientem, diagnostická péče, léčebná péče, zdravotnická záchranná služba a pohotovostní služba, lékárenská péče, klinicko-farmaceutická péče, léčebně rehabilitační péče, lázeňská léčebně rehabilitační péče, posudková činnost, ošetrovatelská péče, poskytování léčebných přípravků, potravin, zdravotnických prostředků, stomatologických prostředků, přeprava pojištěnců, zdravotní péče o dárce krve, tkání a buněk nebo orgánů souvisejících s jejich odběrem, zdravotní péče související s těhotenstvím a porodem dítěte atd.¹²⁰

¹¹⁹ ČERVINKA, Tomáš. *Zdravotní pojištění: zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ: s komentářem a příklady*. 10. aktualiz. vyd. Olomouc: ANAG, 2020. ISBN 978-80-7554-263-2. str. 14.

¹²⁰ Veřejné zdravotní pojištění. *Ministerstvo zdravotnictví České republiky* [online]. © Ministerstvo zdravotnictví. poslední aktualizace 5.8.2020 [cit. 1.3.2022]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/verejne-zdravotni-pojisteni-2/>

8.1 Povinnosti OSVČ v rámci zdravotního pojištění

Osoba samostatně výdělečně činná má vůči své zdravotní pojišťovně oznamovací povinnost týkající se zahájení, přerušení, ukončení činnosti, změn osobních údajů včetně změnu čísla účtu, z něhož pojistné OSVČ hradí.¹²¹ Informace o OSVČ v režimu paušální daně obdrží zdravotní pojišťovna veškeré informace elektronickou formou přímo z Finanční správy a taková OSVČ tedy nemá oznamovací povinnost vůči zdravotní pojišťovně.¹²²

Dále musí OSVČ platit pojistné, a to formou měsíčních záloh na pojistné a formou doplatku vypočteného na základě přehledu o výši daňového základu za uplynulý rok. Její povinností je tedy pravidelně odvádět na účet zdravotní pojišťovny zálohy na pojistné každý měsíc. Doplatek rozdílu mezi zálohami a skutečnou výší pojistného, která se vypočítá z dosažených příjmů, musí OSVČ zaplatit nejpozději do osmi dnů po dni, ve kterém byl nebo měl být podán přehled o výši daňového základu OSVČ za kalendářní rok, za který se pojistné platí.¹²³

Každá OSVČ má povinnost podat přehled o výši daňového základu za uplynulý rok, a to nejpozději do jednoho měsíce ode dne, ve kterém měla podat daňové přiznání za předchozí zdaňovací období. Pokud však OSVČ nemá povinnost podat daňové přiznání, musí své zdravotní pojišťovně podat přehled do 8. dubna.¹²⁴

¹²¹ Oznamovací povinnost. *Všeobecná zdravotní pojišťovna* [online]. © 2022 VZP ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 29.2.2022]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc/povinnosti-osvc/oznamovaci-povinnost>

¹²² OSVČ v režimu paušální daně. *Všeobecná zdravotní pojišťovna* [online]. © 2022 VZP ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 29.2.2022]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc/osvc-v-rezimu-pausalni-dane>

¹²³ Povinnost platit pojistné. *Všeobecná zdravotní pojišťovna* [online]. © 2022 VZP ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 29.2.2022]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc/povinnosti-osvc/povinnost-platit-pojistne>

¹²⁴ Povinnost podat přehledu o výši daňového základu. *Všeobecná zdravotní pojišťovna* [online]. © 2022 VZP ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 1.3.2022]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc/povinnosti-osvc/povinnost-podat-prehled-o-vysi-danoveho-zakladu>

8.2 Vyměřovací základ

Vyměřovací základ OSVČ tvoří 50 % daňového základu ze samostatné činnosti. Povinností OSVČ je odvádět pojistné ve výši 13,5 % z tohoto dosaženého vyměřovacího základu. Pokud by však byl její vyměřovací základ nižší než minimální vyměřovací základ, bude povinností OSVČ odvést pojistné z minimálního vyměřovacího základu.¹²⁵

Uvedené skutečnosti musí trvat po celý kalendářní měsíc, za který se pojistné platí, jinými slovy po celé rozhodné období. Vyměřovacím základem je pak u těchto osob jejich skutečný příjem po odečtu výdajů vynaložených na dosažení, zajištění a udržení příjmu.

8.2.1 Minimální vyměřovací základ

Zákon o pojistném na veřejné zdravotní pojištění ve svém ustanovení § 3a odst. 2 stanovuje minimální vyměřovací základ OSVČ jako dvanáctinásobek 50 % průměrné měsíční mzdy v národním hospodářství.¹²⁶ Pro rok 2022 činí průměrná měsíční mzda 38 911 Kč.¹²⁷ Roční minimální vyměřovací základ činí od 1. ledna 2022, 233 466 Kč, minimální měsíční vyměřovací základ 19 455,50 Kč a z toho minimální měsíční záloha na pojistné činí 2 627 Kč.¹²⁸ Maximální vyměřovací základ byl 1. ledna 2015 zrušen. Minimální vyměřovací základ se nevztahuje, nebo se alespoň zkracuje na poměrnou část odpovídající kalendářním měsícům, na OSVČ, za kterou platí pojistné zároveň i stát. Takovými OSVČ mohou být např. nezaopatřené děti či poživatelé důchodů. Dále se minimální vyměřovací základ netýká OSVČ, která je zároveň

¹²⁵ Vyměřovací základ. *Všeobecná zdravotní pojišťovna* [online]. © 2022 VZP ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 1.3.2022]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc/vymerovaci-zaklad-a-vypocet-pojistneho/vymerovaci-zaklad>

¹²⁶ Jaký je minimální vyměřovací základ? *Všeobecná zdravotní pojišťovna* [online]. © 2022 VZP ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 1.3.2022]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc/vymerovaci-zaklad-a-vypocet-pojistneho/jaky-je-minimalni-vymerovaci-zaklad>

¹²⁷ OSVČ - průměrná mzda. *Všeobecná zdravotní pojišťovna* [online]. © 2022 VZP ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 1.3.2022]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc/osvc-prumerna-mzda>

¹²⁸ Jaký je minimální vyměřovací základ? *Všeobecná zdravotní pojišťovna* [online]. © 2022 VZP ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 1.3.2022]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc/vymerovaci-zaklad-a-vypocet-pojistneho/jaky-je-minimalni-vymerovaci-zaklad>

zaměstnána a v zaměstnání platí pojistné vypočtené alespoň z minimálního vyměřovacího základu stanoveného pro zaměstnance. Další výjimkou je OSVČ, která celodenně osobně a řádně pečuje alespoň o jedno dítě do sedmi let věku nebo nejméně o dvě děti do 15 let věku. Zároveň se minimální vyměřovací základ nevztahuje na OSVČ, která je osobou s těžkým tělesným, smyslovým nebo mentálním postižením, která je držitelem průkazu ZTP nebo ZTP/P podle zvláštního právního předpisu. Na osobu samostatně výdělečně činnou, která měla v době pracovní neschopnosti nárok na výplatu nemocenského nebo peněžité pomoci v mateřství jako OSVČ se minimální vyměřovací základ též nevztahuje. Poslední takovou OSVČ je osoba, která dosáhla věku potřebného pro nárok na starobní důchod, ale nesplňuje pro jeho přiznání podmínku potřebné doby pojištění.¹²⁹

8.3 Pojistné na zdravotní pojištění

Osoba samostatně výdělečně činná platí pojistné formou záloh na pojistné a doplatku pojistného. Zálohy na pojistné, doplatky pojistného i případné penále se zasílají na bankovní účty příslušné zdravotní pojišťovny. Druhou možností je platba v hotovosti nebo platební kartou u pověřeného zaměstnance příslušné zdravotní pojišťovny. Zálohy jsou splatné od 1. dne kalendářního měsíce, za který se platí, do 8. dne měsíce následujícího. Dnem platby je den, kdy dojde k připsání pojistného na účet banky zdravotní pojišťovny. Své závazky vůči zdravotní pojišťovně je OSVČ povinna splácet v tomto pořadí: pokuty, nejstarší nedoplatky pojistného, běžné platby pojistného, penále.¹³⁰

¹²⁹ ČERVINKA, Tomáš. *Zdravotní pojištění: zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ: s komentářem a příklady*. 10. aktualiz. vyd. Olomouc: ANAG, 2020. ISBN 978-80-7554-263-2. str. 97-98.

¹³⁰ Splatnost a další zásady pro platbu pojistného. *Všeobecná zdravotní pojišťovna* [online]. © 2022 VZP ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 2.3.2022]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc/splatnost-a-dalsi-zasady-pro-platbu-pojistneho>

Jak již bylo uvedeno, pojistné se počítá jako 13,5 % z vyměřovacího základu.¹³¹ Důležité je zahrnout do výpočtu pojistného veškeré příjmy a výdaje, vyjma těch, co stanoví zákon. Osoby samostatně výdělečně činné musí do přehledu o příjmech a výdajích zahrnout:¹³²

- veškeré příjmy ze samostatné výdělečné činnosti daného roku uvedené v § 7 zákona o daních z příjmů
- veškeré výdaje vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmu za daný rok.

U OSVČ v paušálním režimu se za příjem ze samostatné výdělečné činnosti považuje předpokládaný příjem a za výdaje vynaložené na jeho dosažení, zajištění a udržení se považují předpokládané výdaje za takový rok.¹³³ V roce 2022, jak již bylo uvedeno, činí minimální měsíční záloha na pojistné 2 627 Kč. Danou částku je OSVČ povinna odvádět od měsíce zahájení činnosti do konce prvního kalendářního roku své činnosti.¹³⁴

Měsíční zálohy není povinna platiti OSVČ:¹³⁵

- která je zároveň zaměstnancem a samostatná výdělečná činnost není její hlavní zdroj příjmů. V takovém případě zaplatí OSVČ pojistné do osmi dnů po dni, ve kterém byl nebo měl být podán přehled o výši daňového základu za kalendářní rok, za který se pojistné platí.
- která je uznána práce neschopnou po celý kalendářní měsíc nebo jí byla nařízena karanténa podle zvláštních právních předpisů.

¹³¹ Výpočet výše pojistného. *Všeobecná zdravotní pojišťovna* [online]. © 2022 VZP ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 2.3.2022]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc/vymerovaci-zaklad-a-vypocet-pojistneho/vypocet-vyse-pojistneho>

¹³² Co jsou příjmy a výdaje OSVČ. *Všeobecná zdravotní pojišťovna* [online]. © 2022 VZP ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 2.3.2022]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc/vymerovaci-zaklad-a-vypocet-pojistneho/co-jsou-prijmy-a-vydaje-osvc>

¹³³ Tamtéž

¹³⁴ Tamtéž

¹³⁵ Jak postupovat a kolik platit v roce zahájení činnosti. *Všeobecná zdravotní pojišťovna* [online]. © 2022 VZP ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 5.3.2022]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc/vymerovaci-zaklad-a-vypocet-pojistneho/jak-postupovat-a-kolik-platit-v-roce-zahajeni-cinnosti>

- která zahajuje samostatnou výdělečnou činnost a zároveň je za ni plátcem pojistného stát. Postup pro placení pojistného je pak stejný jako v případě OSVČ uvedené v první odrážce. Tato výjimka se však vztahuje pouze na první kalendářní rok podnikání takové OSVČ v dalších letech už bude povinna platit zálohy ve výši vypočtené v přehledu.

Osoba samostatně výdělečně činná platí zálohy v prvním kalendářním roce své činnosti vypočtené z minimálního vyměřovacího základu, za předpokladu, že se na ni nevztahují výjimky o minimu, o kterých se již pojednávalo výše v podkapitole 8.3.1. Ve druhém roce a v následných letech výkonu činnosti se při výpočtu výše záloh na pojistné vychází ze skutečně dosaženého daňového základu.¹³⁶

8.3.1 Snížení záloh na pojistné

Osoba samostatně výdělečně činná může požádat o snížení záloh dle § 8 odst. 4 zákona o pojistném na veřejné zdravotní pojištění, a to v případě, že: *příjem po odpočtu výdajů připadající v průměru na jeden kalendářní měsíc v období od 1. ledna kalendářního roku do konce kalendářního měsíce, předcházejícího podání žádosti, nejmeně však v období tří po sobě jdoucích kalendářních měsíců, je nejmeně o jednu třetinu nižší, než příjem připadající v průměru na 1 kalendářní měsíc v předcházejícím roce, v němž alespoň po část měsíce byla vykonávána samostatná výdělečná činnost.* Na základě této žádosti zdravotní pojišťovna sníží zálohu nejdéle do konce kalendářního měsíce, který předchází kalendářnímu měsíci, v němž byl nebo měl být podán přehled o výši daňového základu. Snížení záloh však není možné, pokud jsou placeny ve výši minima a daná OSVČ je povinna minimum dodržet.¹³⁷

¹³⁶ Výpočet záloh na pojistné. *Všeobecná zdravotní pojišťovna* [online]. © 2022 VZP ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 6.3.2022]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc/zalohy-na-pojistne/vypocet-zaloh-na-pojistne>

¹³⁷ Tamtéž

8.3.2 Přeplatek pojistného

Pokud by byl úhrn zaplacených záloh vyšší než pojistné vypočtené jako 13,5 % z vyměřovacího základu, jedná se o přeplatek pojistného. Zdravotní pojišťovna tento přeplatek vrátí OSVČ za předpokladu, že vůči ní nemá jiný dluh. Pokud by nějaký splatný závazek existoval, užije zdravotní pojišťovna přeplatek k jeho úhradě. Osoba samostatně výdělečně činná nemusí o vrácení přeplatku pojistného žádat. Samotné podání přehledu, ze kterého přeplatek vyplývá, se již považuje za žádost o jeho vrácení. Naskytne se ale možnost zažádat o použití přeplatku pojistného na úhradu zálohy na pojistné na další období. K vrácení přeplatku je zdravotní pojišťovna povinna do jednoho měsíce ode dne, kdy tento přeplatek zjistila. V případě sporného řízení se lhůta pro vrácení přeplatku zdravotní pojišťovnou může prodloužit. Zdravotní pojišťovna bude povinna zaplatit penále, pokud vrátí přeplatek až po uplynutí lhůty stanovené pro rozhodnutí o přeplatku pojistného. Pokud nebude uplatněn nárok na vrácení přeplatku do 10 let od uplynutí kalendářního roku, v němž vznikl, dojde k promlčení tohoto nároku.¹³⁸

8.3.3 Souběh činností a jeho vliv na pojistné

Pokud je OSVČ zároveň zaměstnancem, ale její samostatná výdělečná činnost je hlavním zdrojem příjmů, je povinností takové OSVČ platit zálohy alespoň ve výši minima stanoveného pro OSVČ. Jestliže je OSVČ zároveň zaměstnancem a hlavním zdrojem příjmů není samostatná výdělečná činnost, nemá OSVČ povinnost zálohy platit a pojistné tak zaplatí za celý rok až po podání přehledu. Tyto souběhy však musí trvat po celé rozhodné období, tedy po celý kalendářní měsíc, za který se pojistné platí. Aby bylo možné určit, zda je příjem ze samostatné výdělečné činnosti hlavním, nebo vedlejším zdrojem příjmu, musí OSVČ při zahájení činnosti a poté vždy v podávaném přehledu o výši daňového základu za uplynulý kalendářní rok, učinit písemné

¹³⁸ Nedoplatek a přeplatek. *Všeobecná zdravotní pojišťovna* [online]. © 2022 VZP ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 8.3.2022]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc/prehled-o-vysi-danoveho-zakladu-osvc-a-doplatek-pojistneho/nedoplatek-a-preplatek>

prohlášení. Není tedy rozhodná výše příjmů z těchto dvou druhů výdělečné činnosti, jak by se na první pohled mohlo zdát.¹³⁹

8.3.4 Přehled o výši daňového základu OSVČ

Povinností OSVČ je nejpozději do jednoho měsíce ode dne, ve kterém měla podat daňové přiznání, předložit zdravotní pojišťovně přehled o výši daňového základu. V daném přehledu je OSVČ povinna vypočítat doplatek pojistného za daný rok a výši záloh pro příští období. Doplatek pak musí zaplatit do 8 dnů od podání přehledu. Osoby samostatně výdělečně činné, které nemají povinnost podávat daňové přiznání, musí podat přehled do 8. dubna následujícího roku.¹⁴⁰ Termíny podání přehledu pro rok 2022:¹⁴¹

- Osoby samostatně výdělečně činné, které nemají povinnost podávat daňové přiznání za rok 2021, podávají přehled do 8. 4. 2022.
- Osoby samostatně výdělečně činné, kterým nezpracovává daňové přiznání za rok 2022 daňový poradce, podávají přehled do 2. 5. 2022.
- Osoby samostatně výdělečně činné, které nepodaly daňové přiznání do 1. 4. 2022 a následně ho do 2. 5. 2022 podaly elektronicky, podávají přehled do 2. 6. 2022.
- Osoby samostatně výdělečně činné, kterým zpracovává daňové přiznání za rok 2021 daňový poradce, podávají přehled do 1.8. 2022.

Pokud OSVČ nepředloží přehled ve stanovené lhůtě, bude jí hrozit pokuta až do výše 50 000 Kč, kterou může zdravotní pojišťovna uložit. Jak jsem již uváděla v předchozích kapitolách této diplomové práce, zdravotní pojišťovna také může

¹³⁹ Platba pojistného při souběhu činností. *Všeobecná zdravotní pojišťovna* [online]. © 2022 VZP ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 8.3.2022]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc/platba-pojistneho-pri-soubehu-cinnosti>

¹⁴⁰ Předložení přehledu. *Všeobecná zdravotní pojišťovna* [online]. © 2022 VZP ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 10.3.2022]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc/prehled-o-vysi-danoveho-zakladu-osvc-a-doplatek-pojistneho/predlozeni-prehledu>

¹⁴¹ Aktuální termíny pro podání přehledu. *Všeobecná zdravotní pojišťovna* [online]. © 2022 VZP ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 10.3.2022]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc/prehled-o-vysi-danoveho-zakladu-osvc-a-doplatek-pojistneho/aktualni-terminy-pro-podani-prehledu>

stanovit pravděpodobnou výši pojistného. Taková situace nastane, pokud nebyla splněna povinnost podat přehled ani ve lhůtě stanovené zdravotní pojišťovnou v písemné výzvě. Při stanovení pravděpodobné výše pojistného bude zdravotní pojišťovna vycházet z údajů, které má k dispozici. Pokud by nešlo, kvůli nedostatku podkladů stanovit pravděpodobnou výši příjmů, bude za měsíční příjem považována částka 1,5násobku všeobecného vyměřovacího základu. Vyměřovacím základem je pak 50 % z této částky. Osoba samostatně výdělečně činná však má následně možnost předložit přehled s výpočtem pojistného a zdravotní pojišťovna rozhodnutí o pravděpodobné výši pojistného zruší.¹⁴²

Připravený přehled může OSVČ podat osobně na pobočce zdravotní pojišťovny, poštou na její adresu nebo elektronicky. Další možností je podání přehledu datovou zprávou s ověřenou identitou podatele.¹⁴³

¹⁴² Nepředložení nebo pozdní předložení přehledu. *Všeobecná zdravotní pojišťovna* [online]. © 2022 VZP ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 10.3.2022]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc/prehled-o-vysi-danoveho-zakladu-osvc-a-doplatek-pojistneho/nepredlozeni-nebo-pozdni-predlozeni-prehledu>

¹⁴³ Způsoby podání přehledu. *Všeobecná zdravotní pojišťovna* [online]. © 2022 VZP ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 9.3.2022]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc/prehled-o-vysi-danoveho-zakladu-osvc-a-doplatek-pojistneho/zpusoby-podani-prehledu>

9. Komparace sociálního zabezpečení zaměstnance a OSVČ

Spousta lidí si klade otázku, zda je lepší být zaměstnancem nebo OSVČ. Část z nich si zvolí zaměstnání pro jeho relativní stabilitu, jistotu, menší zodpovědnost a složitost. Zbytek pak ale nedá dopustit na svobodu, kterou samostatná výdělečná činnost nabízí a převezme veškerá rizika s tím související. Jistota a pohodlí spojené se zaměstnáním se projevuje ve stabilním příjmu, stále pracovní době a pravidelném přísunu pracovních úkolů. Výhodou je samozřejmě menší zodpovědnost při řešení zdravotního a sociálního pojištění, jelikož v případě zaměstnání se o tyto povinnosti stará zaměstnavatel. Velmi často se zaměstnanec může těšit kromě mzdy také na různé benefity nabízené zaměstnavatelem. Na druhou stranu existují i nevýhody, jež zaměstnanec postihují ve velké míře. Jedná se například o často pomalejší kariérní růst, než se předpokládá a s tím související stagnace výše mzdy.

Úplným opakem zaměstnaneckého poměru je výkon samostatné výdělečné činnosti jako OSVČ. Neexistuje téměř žádná jistota příjmů a placení sociálního a zdravotního pojištění je také výhradně na její zodpovědnosti. V případě zákonné ochrany je veškerá pozornost zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů soustředěna na zaměstnance a OSVČ tak ze své povahy není nijak speciálně chráněna. Ochrana zaměstnance se vztahuje i na pracovní úrazy, jenž má zaměstnavatel povinnost odškodnit, zatímco OSVČ může využít pouze komerčních pojištění, která si sama sjedná. Dalšími výhodami zaměstnance jsou jeho zákonný nárok na dvacet dní dovolené, nárok na dávky nemocenského od patnáctého dne nemoci a nárok na příspěvek na ošetřování člena rodiny, kdežto OSVČ takové příležitosti bohužel nemá, vyjma dávek nemocenského, za předpokladu dobrovolné účasti na nemocenském pojištění. Další její výhodou je uplatnění nákladů do daní, což dovoluje OSVČ snížit si skutečnou výši odvodů. Všechny zmíněné okolnosti ovlivňují rozhodnutí každého člověka, jaký způsob výdělečné činnosti si nakonec zvolí.

9.1 Sazby jednotlivých pojištění

Pro účely porovnání uvedu v následujících odstavcích procentní sazby odvodů jednotlivých pojištění zaměstnance a OSVČ.

Sazby pojištění v zaměstnaneckém poměru:¹⁴⁴

Zaměstnavatel odvádí za zaměstnance na sociálním pojištění 24,8 % z hrubé mzdy, z toho

- 2,1 % na nemocenské pojištění
- 21,5 % na důchodové pojištění
- 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti

Zaměstnanec platí 6,5 % z hrubé mzdy na důchodové pojištění, ale pojistné zaměstnanci strhává zaměstnavatel ze mzdy.

Zdravotní pojištění zaměstnance tvoří 13,5 % jeho vyměřovacího základu, zaměstnanec hradí 4,5 % a zbytek, tedy 9 % zaměstnavatel. Minimálním vyměřovacím základem je u zaměstnance minimální mzda, jež pro 2022 činí 16 200 Kč. Minimální pojistné, je tak stanoveno na 2 187 Kč.¹⁴⁵

Sazby pojištění jako OSVČ:¹⁴⁶

OSVČ platí 29,2 % z vyměřovacího základu, z toho

- 28 % na důchodové pojištění a
- 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti.

¹⁴⁴ Sociální pojištění v roce 2022. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. © Ministerstvo práce a sociálních věcí. poslední aktualizace 19.1.2022 [cit. 10.3.2022]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/socialni-pojisteni>

¹⁴⁵ Sociální a zdravotní pojištění. *Měšec.cz - váš průvodce finančním světem* [online]. @1998-2022 Internet Info s.r.o. [cit. 12.3.2022]. Dostupné z: <https://www.mesec.cz/danovy-portal/dan-z-prijmu/socialni-a-zdravotni-pojisteni/>

¹⁴⁶ Sociální pojištění v roce 2022. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. © Ministerstvo práce a sociálních věcí. poslední aktualizace 19.1.2022 [cit. 12.3.2022]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/socialni-pojisteni>

OSVČ se může dobrovolně účastnit i nemocenského pojištění, které činí 2,1 % z vyměřovacího základu. Pojistné na zdravotní pojištění OSVČ tvoří 13,5 % jejího vyměřovacího základu. V roce 2022 je stanovena minimální výše zálohy 2 627 Kč. Minimální zálohy na sociální pojištění jsou ve výši 2841 Kč.¹⁴⁷

9.2 Vzorový příklad porovnání odvodů zaměstnance a OSVČ

Následující tabulka znázorňuje modelový příklad porovnávající příjem zaměstnance a OSVČ na hlavní činnost po všech odvodech a s uplatněním 60 % výdajového paušálu OSVČ.

	OSVČ		Zaměstnanec	
	Sazba	Částka	Sazba	Částka
Měsíční hrubý příjem		60 000 Kč		60 000 Kč
Vyměřovací základ	60 %	24 000 Kč		60 000 Kč
Sociální pojištění	29,2 % (min. 2841 Kč)	3 504 Kč	6,5 %	3 900 Kč
			<i>24,8% zaměstnavatel</i>	<i>14 880 Kč</i>
Zdravotní pojištění	13,5 % (min. 2627 Kč)	2 627 Kč	4,5 %	2 700 Kč
			<i>9% zaměstnavatel</i>	<i>5 400 Kč</i>
Celkové odvody		6 131 Kč		6 600 Kč
Celková částka po odvodech		53 869 Kč		53 400 Kč

Tabulka č. 1, vlastní zpracování na základě údajů uvedených na stránkách ČSSZ a VZP, 2022

¹⁴⁷ Sociální a zdravotní pojištění. *Měsíc.cz - váš průvodce finančním světem* [online]. @1998-2022 Internet Info s.r.o. [cit. 12.3.2022]. Dostupné z: <https://www.mesec.cz/danovy-portal/dan-z-prijmu/socialni-a-zdravotni-pojisteni/>

10. Právní úprava sociálního zabezpečení OSVČ Slovenské republiky

10.1 Úvod do sociálního zabezpečení OSVČ Slovenské republiky

Jako pro každou jinou demokratickou zemi, je i pro Slovenskou republiku systémem sociálního zabezpečení velice důležitou složkou sociální politiky. Sociální zabezpečení je i na Slovensku založeno na třech pilířích, kterými jsou sociální pojištění, sociální podpora a sociální pomoc.

Sociální pojištění Slovenské republiky upravuje zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, ve znění pozdějších předpisů, ve svém § 2 stanovuje, že sociální pojištění zahrnuje jako pojištění nemocenské, důchodové, úrazové, garanční a pojištění v nezaměstnanosti. Pojištění úrazové, garanční a pojištění v nezaměstnanosti jsou zaměřena na pomoc zaměstnancům v případě vzniku neočekávaných událostí. V České republice je v těchto případech stěžejní zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů. Ten stanovuje, že škody vzniklé z pracovního úrazu nebo nemoci z povolání jsou hrazeny zaměstnavatelem. Slovenská zákonná úprava tak zaručuje zaměstnancům mnohem stabilnější formu zabezpečení. Garanční pojištění je v České republice upraveno zákonem č. 118/2000 Sb., o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele, ve znění pozdějších předpisů, ale princip tohoto pojištění zůstává stejný jako na Slovensku. Dávky sociálního pojištění vyplácí Sociální pojišťovna. Jedná se o právnickou osobu a veřejnoprávní instituci, která byla zřízena pro účely výkonu sociálního pojištění zákonem č. 274/1994 Z. z. o Sociálnej poisťovni. Sídlí v Bratislavě a zprostředkovává komunikaci mezi dalšími institucemi, pojištěnci a příjemci dávek. Organizačními složkami sociální pojišťovny jsou Ústredie Sociálnej poisťovne a pobočky.¹⁴⁸

¹⁴⁸ Základná charakteristika. *Sociálna poisťovňa* [online]. © Sociálna poisťovňa [cit. 12.3.2022]. Dostupné z: <https://www.socpoist.sk/o-socialnej-poisťovni-yuz/49233s>

10.2 Právní základ sociálního zabezpečení Slovenské republiky

Právo sociálního zabezpečení se skládá z komplexu právních norem různé právní síly. Vrcholným zákonem je Ústava SR, ústavní zákon č. 460/1992 Sb., Ústava Slovenskej republiky.¹⁴⁹ Stejně jako v České republice vychází ústavní základ sociálních práv na Slovensku z Listiny základních práv a svobod, ústavní zákon č. 23/1991 Sb., ústavní zákon, kterým se uvozuje LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako ústavní zákon Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky, dále jen jako Listina. Listina obsahuje důležitá práva z hlediska sociálního zabezpečení jako je právo občana na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří, při pracovní neschopnosti, při ztrátě živitele, právo každého, kdo je v hmotné nouzi na takovou pomoc, která je nezbytná na zabezpečení základních životních podmínek, právo každého na ochranu zdraví, právo na bezplatnou zdravotní péči a zdravotní pomůcky na základě veřejného pojištění, za podmínek ustanovených zákonem, právo ženy na zaručenou zvláštní péči v těhotenství, právo rodičů, kteří se starají o děti na pomoc státu.¹⁵⁰ Dalším zdrojem takových práv je Všeobecná deklarace lidských práv z roku 1948 přijatá valným shromážděním OSN. Tato deklarace ve svém článku 22 stanovuje, že každý člověk má právo na sociální zabezpečení a nárok na to, aby mu byla národním úsilím i mezinárodní součinností a v souladu s organizací a s prostředky příslušného státu zajištěna hospodářská, sociální a kulturní práva, nezbytná k jeho důstojnosti a k svobodnému rozvoji jeho osobnosti.

Článek 25 zakotvuje právo člověka na takovou životní úroveň, která by byla schopna zajistit jeho zdraví a blahobyt i zdraví a blahobyt jeho rodiny, zejména výživu, šatstvo, byt a lékařskou péči, jakož i nezbytná sociální opatření; má právo na zabezpečení v nezaměstnanosti, v nemoci, při nezpůsobilosti k práci, při ovdovění, ve stáří nebo v ostatních případech ztráty výdělečných možností, nastalé v důsledku okolností nezávislých na jeho vůli. Mateřství a dětství mají nárok na zvláštní péči a pomoc. Všechny děti, ať manželské nebo nemanželské, používají stejné sociální ochrany. Dále

¹⁴⁹ MATLÁK, Ján. *Právo sociálneho zabezpečenia*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-403-9. str. 54.

¹⁵⁰ MACKOVÁ, Zuzana. *Právo sociálneho zabezpečenia: všeobecná časť*. 2. aktualiz a preprac. vyd. Šamorín: Heuréka, 2017. ISBN 978-80-8173-048-1. str. 108.

jsou práva člověka uvedena i v Mezinárodním paktu o hospodářských sociálních a kulturních právech. *Smluvní státy Paktu, uznávají právo každého na sociální zabezpečení, zahrnující právo na sociální pojištění.*¹⁵¹ Smluvní strany také uznávají *právo každého jednotlivce na přiměřenou životní úroveň pro něj a jeho rodinu, zahrnující dostatečnou výživu, šatstvo, byt a neustálé zlepšování životních podmínek a právo každého na osvobození od hladu.*¹⁵² Důležitá je také Úmluva Mezinárodní organizace práce č. 102 o minimálních standardech sociálního zabezpečení z roku 1952, která do sociálního zabezpečení zahrnuje péči o zdraví, zabezpečení při dočasné pracovní neschopnosti, nemoc a úraz, zabezpečení matek v těhotenství a mateřství, zabezpečení při invaliditě, stáří, úmrtí a nezaměstnanosti.¹⁵³

10.3 Zákonná definice OSVČ Slovenské republiky

Zákon upravující problematiku sociálního zabezpečení Slovenské republiky je zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, ve znění pozdějších předpisů. Uvedený zákon ve svém § 5 definuje osobu samostatně výdělečně činnou čili slovensky „osobu samostatne zarobkovo činnou“, jako fyzickou osobu, která dovršila 18 let věku a v kalendářním roce rozhodujícím pro vznik nebo trvání povinného nemocenského a povinného důchodového pojištění dosahovala příjmů z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti podle § 6 odst. 1 a 2 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z příjmov, ve znění pozdějších předpisů, vyjma fyzické osoby, která má podle smlouvy o výkonu osobní asistence vykonávat osobní asistenci fyzické osobě s těžkým zdravotním postižením.¹⁵⁴

¹⁵¹ Čl. 9 Mezinárodního paktu o hospodářských sociálních a kulturních právech.

¹⁵² Čl. 11 Mezinárodního paktu o hospodářských sociálních a kulturních právech.

¹⁵³ MACKOVÁ, Zuzana. *Právo sociálneho zabezpečenia: všeobecná časť. 2. aktualiz a preprac. vyd.* Šamorín: Heuréka, 2017. ISBN 978-80-8173-048-1. str. 109.

¹⁵⁴ Samostatne zárobkovo činná osoba - Definícia. *Sociálna poisťovňa* [online]. © Sociálna poisťovňa [cit. 12.3.2022]. Dostupné z: <https://www.socpoist.sk/2086-menu/55369s#Defin%C3%ADcia>

10.4 Sociální pojištění OSVČ ve Slovenské republice

Sociálním pojištěním se dle § 2 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, ve znění pozdějších předpisů rozumí:

- nemocenské pojištění jako pojištění pro případ ztráty nebo snížení příjmu z výdělečné činnosti, zajištění příjmu v důsledku dočasné pracovní neschopnosti, těhotenství a mateřství,
- důchodové pojištění, a to
 - a) starobní pojištění jako pojištění k zajištění příjmu ve stáří a pro případ úmrtí,
 - b) invalidní pojištění jako pojištění pro případ poklesu schopnosti vykonávat výdělečnou činnost v důsledku dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu pojištěnce a pro případ úmrtí,
- úrazové pojištění jako pojištění pro případ poškození zdraví nebo úmrtí v důsledku pracovního úrazu, služebního úrazu a nemoci z povolání,
- garanční pojištění jako pojištění pro případ platební neschopnosti zaměstnavatele na uspokojování nároků zaměstnance, na úhradu odměny a výdajů předběžného správce podle zvláštního předpisu a na úhradu povinných příspěvků na starobní důchodové spoření nezaplacených zaměstnavatelem základního fondu příspěvků na starobní důchodové spoření,
- pojištění v nezaměstnanosti jako pojištění pro případ ztráty příjmu z činnosti zaměstnance v důsledku nezaměstnanosti a pro zajištění příjmu v důsledku nezaměstnanosti

Osoby samostatně výdělečně činné se týkají nemocenské pojištění a důchodové pojištění.

Ze systému starobního pojištění se poskytuje: starobní důchod, předčasný starobní důchod, vdovský důchod, vdovecký důchod a sirotčí důchod. Ze systému invalidního pojištění je poskytován: invalidní důchod, vdovský důchod, vdovecký důchod a sirotčí důchod.¹⁵⁵

10.5 Sazby sociálního pojištění OSVČ pro rok 2022 ve Slovenské republice

Sazby pojištění OSVČ pro rok 2022 na Slovensku činí:¹⁵⁶

- na nemocenské pojištění 4,4 % z vyměřovacího základu,
- na starobní pojištění 18 % z vyměřovacího základu, není-li spořitelem starobního důchodového spoření,
- na starobní pojištění 12,50 % z vyměřovacího základu a na povinné příspěvky na starobní důchodové spoření 5,50 % z vyměřovacího základu, je-li spořitelem starobního důchodového spoření,
- na invalidní pojištění 6 % z vyměřovacího základu,
- do rezervního fondu solidarity se sazbou 4,75 % z vyměřovacího základu.

OSVČ je povinna pojistné odvádět na účet Sociální pojišťovny do 8. dne kalendářního měsíce za předchozí kalendářní měsíc. Pokud OSVČ trvalo pojištění jen část kalendářního měsíce, pojistné platí jen za tuto část.¹⁵⁷

Rezervní fond solidarity je dle § 167 odst. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálním poistení, ve znění pozdějších předpisů fond, který vytváří Sociální pojišťovna a je určen na dávky, na které není dostatek finančních prostředků v příslušném základním

¹⁵⁵ § 13 odst. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení

¹⁵⁶ Samostatne zárobkovo činná osoba - Platenie poistného a príspevkov. *Sociálna poisťovňa* [online]. © Sociálna poisťovňa [cit. 12.3.2022]. Dostupné z: <https://www.socpoist.sk/2088-menu/55369s#4>

¹⁵⁷ Samostatne zárobkovo činná osoba - Platby poistného. *Sociálna poisťovňa* [online]. © Sociálna poisťovňa [cit. 12.3.2022]. Dostupné z: <https://www.socpoist.sk/platby-poistneho/55369s#platby-poistneho>

fondů a na úhradu škody podle zvláštního předpisu. Rezervní fond nemůže být použit k jinému účelu, než ke kterému byl určen.

Minimální měsíční vyměřovací základ činí 566,50 eur, pojistné tak vychází na 187,78 eur měsíčně. Maximální měsíční vyměřovací základ činí 7 931,00 eur a pojistné pak 2 629,12 eur měsíčně.¹⁵⁸ Vyměřovací základ OSVČ se vypočte z dílčího základu daně z příjmů OSVČ, který není snížen o pojistné na veřejné zdravotní pojištění a sociální pojištění OSVČ. Vyměřovací základ pak vypočteme následovně: dílčí základ daně/ koeficient 1,486/12.¹⁵⁹

Následující tabulky znázorňují výslednou částku OSVČ a zaměstnance na Slovensku po všech odvodech při měsíčním příjmu 2 443 €.

OSVČ		
	Sazba	Částka
Měsíční příjem		2 443 € (59 755,8 Kč)
Paušální výdaje	60 %	1465,8 € (35 853,5 Kč)
Příjem snížený o výdaje		977,2 € (23 902,3 Kč)
Vyměřovací základ odvodů		566,50 € (13 856,6 Kč)
Sociální pojištění	33,15 %	187,79 € (4 593,3 Kč)
Zdravotní pojištění	14 %	79,31 € (1939,9 Kč)
Celkové odvody	47,15 %	267,1 € (6533,3 Kč)
Celková částka po odvodech		2 175,9 € (53 222,5 Kč)

Tabulka č. 2, vlastní zpracování na základě údajů uvedených na stránkách Sociálnej poisťovny, 2022 (kurz 24,460 Kč, dle ČNB platný pro 30.3.2022, částky zaokrouhleny)

¹⁵⁸ Samostatne zárobkovo činná osoba - Vymeriavací základ SZČO. *Sociálna poisťovňa* [online]. @2022 Sociálna poisťovňa [cit. 12.3.2022]. Dostupné z: <https://www.socpoist.sk/vymeriavaci-zaklad-szco/55369s#vymeriavaci-zaklad-szco>

¹⁵⁹ Tamtéž

Zaměstnanec		
	Sazba	Částka
Hrubá mzda		2 443 € (59 755,8 Kč)
Sociální pojištění	9,4 %	229,64 € (5 617 Kč)
Zdravotní pojištění	4 %	97,72 € (2 390,2 Kč)
Celkové odvody	13,4 %	327,36 € (8 007,2 Kč)
Celková částka po odvodech		2 061,39 € (50 710,2 Kč)

Tabulka č. 3, vlastní zpracování na základě údajů uvedených na stránkách Sociálnej poisťovny, 2022 (kurz 24,460 Kč, dle ČNB platný pro 30.3.2022, částky zaokrouhleny)

10.5.1 Nemocenské pojištění OSVČ na Slovensku

Povinnost platit odvody zdravotní pojišťovně vzniká prvním dnem výkonu samostatné výdělečné činnosti. Tato povinnost se nevztahuje na OSVČ, za kterou pojistné platí zaměstnavatel nebo stát. Minimální odvody OSVČ zdravotní pojišťovně v roce 2022 činí 14 % z minimálního vyměřovacího základu, tedy 79,31 eur. Vyměřovací základ je, jak již bylo uvedeno, 566,50 eur. Pokud se bude jednat o OSVČ se zdravotním postižením, užije se při výpočtu minimálních měsíčních odvodů 7% sazba, což bude odpovídat 39,65 eurům.¹⁶⁰

¹⁶⁰ BEDLEKOVÁ, Natália. Minimálne odvody SZČO (živnostníkov) od 1.1.2022. *Podnikajte.sk* [online]. 2.6.2021 [cit. 13.3.2022]. Dostupné z: <https://www.podnikajte.sk/socialne-a-zdravotne-odvody/minimalne-odvody-szco-zivnostnikov-od-1-1-2022>

Závěr

Diplomová práce se věnuje problematice sociálního zabezpečení osob samostatně výdělečně činných, jejich povinnostem, nárokům a možnostem. Dané téma má značný význam, jelikož sociální zabezpečení tvoří nedílnou část sociální politiky každého vyspělého státu. Pomocí institutu sociálního zabezpečení si občané obstarávají záštitu pro případné negativní sociální události, které je v průběhu života mohou postihnout. Osoby samostatně výdělečně činné lze považovat za osoby tvořící součásti ekonomiky každého státu, ale na rozdíl od zaměstnanců nemají stejné finanční a sociální jistoty. S danou formou výdělečně činnosti jsou samozřejmě spojeny jak výhody, tak nevýhody.

Stanovila jsem si za cíl porovnat zaměstnance a OSVČ z hlediska sociálního zabezpečení. Ze zjištění uvedených v diplomové práci vyplývá, že z hlediska odvodů sociálního a zdravotního pojištění má výhodnější postavení OSVČ, jelikož výsledná částka po všech odvodech na pojištění je vyšší než u zaměstnance za předpokladu, že se vychází ze stejné výše příjmu. Z pohledu jistoty sociálního zabezpečení, v případě vzniku sociální události, je ale přeci jenom příznivější zaměstnanec, který zaměstnance chrání lépe. Pro spoustu lidí je však mnohem atraktivnější výkon samostatné výdělečné činnosti, z důvodu její volnosti v rozhodování a možnostech uskutečnění stanovených cílů i přesto, že břemeno odpovědnosti za sebe samu je na straně osoby samostatně výdělečně činné.

Dále jsem v úvodu uvedla, že se pokusím přiblížit právní úpravu sociálního zabezpečení ve Slovenské republice. Dospěla jsem tak k názoru, že systémy sociálního pojištění České a Slovenské republiky jsou postaveny na velmi podobné bázi, důvodem je společná historie a politický vývoj obou států. Nicméně Česká a Slovenská republika mají v rámci systému sociálního pojištění odlišnou institucionální strukturu, uspořádání systémů, jejich financování a schéma dávek. V případě srovnání odvodů na sociální a zdravotní pojištění zaměstnance a OSVČ na Slovensku, jsem dospěla ke stejnému úsudku, jako při srovnání obou forem výdělečných činností v České republice

tzn., že po odečtu pojistného, výsledná částka také činí u OSVČ vyšší hodnotu než částka u zaměstnance.

Z hlediska využitelnosti této diplomové práce ji lze použít jako základní příručku pro OSVČ nebo osoby rozhodující se, jakou formou výdělečné činnosti se vydají nebo může práce působit jako studijní materiál pro studenty či veřejnost.

Resumé

The diploma thesis deals with the issue of social security of self-employed persons, their duties, demands and possibilities. This topic is of great importance, as social security is an integral part of the social policy of every developed country. With the help of the social security institute, citizens obtain protection against possible negative social events that may affect them during their lives. The self-employed can be considered to be part of the economy of every country, but unlike employees, they do not have the same financial and social security. There are, of course, both advantages and disadvantages associated with a given form of gainful activity.

I set myself the goal of comparing employees and self-employed people in terms of social security. The findings in the thesis show that in terms of social security and health insurance has a more advantageous position of self-employed, because the resulting amount after all insurance contributions is higher than the employee, provided that it is based on the same amount of income. From the point of view of social security, however, in the event of a social event, there is still a more favorable employment relationship, which protects employees better. For many people, however, the performance of self-employment is much more attractive, due to its freedom in decision-making and the possibility of achieving set goals, even though the burden of self-responsibility is self-employed.

I also stated in the introduction that I will try to approach the legal regulation of social security in the Slovak Republic. I came to the conclusion that the social insurance systems of the Czech and Slovak Republics are built on a very similar basis, due to the common history and political development of both countries. However, the Czech and Slovak Republics have different institutional structures within the social insurance system, the organization of the systems, their financing and the benefit scheme. In the case of comparing social and health insurance contributions for employees and self-employed persons in Slovakia, I came to the same conclusion as when comparing both forms of gainful activities in the Czech Republic, ie that after deducting

premiums, the resulting amount is also higher for self-employed persons than amount per employee.

From the point of view of the usability of this diploma thesis, it can be used as a basic guide for self-employed persons or persons deciding what form of gainful activity they will give or the work can act as a study material for students or the public.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

Literární zdroje České republiky:

KREBS, Vojtěch a kol. *Sociální politika*. 6., přepracované a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-921-2.

KOLDINSKÁ, Kristina a Petr TRÖSTER. *Právo sociálního zabezpečení*. 7., podstatně přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-692-0.

GREGOROVÁ, Zdeňka, Milan GALVAS, Jana KOMENDOVÁ, Jaroslav STRÁNSKÝ a Jitka ČERNÁ. *Právo sociálního zabezpečení České republiky a Evropské unie*. Brno: Masarykova univerzita, 2018. ISBN 978-80-210-8842-9.

ŽENÍŠKOVÁ, Marta. *Pojistné na sociální zabezpečení: zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ, dobrovolně důchodově pojištěných: s komentářem a příklady*. 9. aktualiz. vyd. Olomouc: ANAG, 2020. ISBN 978-80-7554-262-5.

ČERVINKA, Tomáš. *Zdravotní pojištění: zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ: s komentářem a příklady*. 10. aktualiz. vyd. Olomouc: ANAG, 2020. ISBN 978-80-7554-263-2.

KAHOUN, Vilém. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Triton, 2013. ISBN 978-80-7387-733-0.

Literární zdroje Slovenské republiky:

MATLÁK, Ján. *Právo sociálneho zabezpečenia*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-403-9.

MACKOVÁ, Zuzana. *Právo sociálneho zabezpečenia: všeobecná časť*. 2. aktualiz a preprac. vyd. Šamorín: Heuréka, 2017. ISBN 978-80-8173-048-1.

Internetové zdroje

České internetové zdroje:

Profil organizace. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. © Česká správa sociálního zabezpečení [cit. 24.1.2022]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/profil-organizace>

Nová online služba Informace o zaplacených zálohách na důchodové pojištění OSVČ nahradila rozesílání tzv. inventur pohledávek. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. © Česká správa sociálního zabezpečení. 2.2.2022 [cit. 5.2.2022]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/-/nova-online-sluzba-informace-o-zaplacenyh-zalohach-na-pojistne-na-duchodove-pojisteni-osvc-nahradila-rozesilani-tzv-inventur-pohledavek>

Identita občana (eIdentita) a přihlášení do Agendového informačního systému MPO. *Covid portál*. [online]. © Ministerstvo zdravotnictví. 29.11.2021 [cit. 2.2.2022]. Dostupné z: <https://covid.gov.cz/situace/podnikatelska-cinnost/identita-obcana-eidentita-prihlaseni-do-agendoveho-informacniho>

Informační systém datových schránek. *Datové schránky* [online]. © 2019 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 2.2.2022]. Dostupné z: <https://www.datoveschranky.info/o-datovych-schrankach/zakladni-informace>

Co je eGovernment? *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. © 2021 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 2.2.2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/co-je-egovernment.aspx>

Povinná datová schránka od roku 2023. *Magazín NejŘemeslníci* [online]. © NejŘemeslníci.cz. 2.11.2021 [cit. 2.2.2022]. Dostupné z: <https://www.nejremeslnici.cz/blog/povinna-datova-schranka-od-roku-2023/>

Obecné informace. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. © Česká správa sociálního zabezpečení [cit. 10.2.2022]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/platba-pojistneho-obecne-informace>

Definice a druhy SVČ. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. © Česká správa sociálního zabezpečení [cit. 10.2.2022]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/definice-a-druhy-svc>

OSVČ poplatníkem v paušálním režimu. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. © Česká správa sociálního zabezpečení [cit. 10.2.2022]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/osvc-v-pausalnim-rezimu>

Vymáhání a právní zajištění pohledávek. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. © Česká správa sociálního zabezpečení [cit. 11.2.2022]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/vymahani-a-pravni-zajisteni-pohledavek>

KNÍŽKOVÁ, Jana. Mění se výpočet penále za pozdě uhrazené zdravotní pojištění, mění se i přehled OSVČ. *Podnikatel.cz* [online]. 6.1.2022 [cit. 12.2.2022]. Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/aktuality/meni-se-vypocet-penale-za-pozde-uhrazene-zdravotni-pojisteni-meni-se-i-prehled-osvc/>

Nemocenské pojištění OSVČ – platby pojistného. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. © Česká správa sociálního zabezpečení [cit. 12.2.2022]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/osvc-nemocenske-pojisteni-platby-pojistneho>

HÁJKOVÁ, Gabriela. Odvody pro OSVČ v roce 2022: Zvýší se paušální daň a minimální zálohy. *Měšec.cz - váš průvodce finančním světem* [online]. 13.10.2021 [cit. 12.2.2022]. Dostupné z: <https://www.mesec.cz/clanky/odvody-pro-osvc-v-roce-2022-zvysi-se-pausalni-dan-i-minimalni-zalohy/>

Nemocenské pojištění – dávky. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. © Česká správa sociálního zabezpečení [cit. 12.2.2022]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/nemocenske-pojisteni-davky>

Povinná účast na pojištění. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. © Česká správa sociálního zabezpečení [cit. 18.2.2022]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/duchodove-pojisteni-osvc-povinna-ucast>

Zálohy na pojistné na důchodové pojištění. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. © Česká správa sociálního zabezpečení [cit. 22.2.2022]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/zalohy-na-pojistne-na-duchodove-pojisteni>

Starobní důchod podrobně. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. © Česká správa sociálního zabezpečení [cit. 23.2.2022]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/starobni-duchod-podrobne>

Zvažujete předčasný odchod do důchodu? Zjistěte, jestli na něj máte nárok a jaké podmínky musíte splnit, abyste ho získali. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. © Česká správa sociálního zabezpečení. 27.9.2021 [cit. 23.2.2022]. Dostupné z https://www.cssz.cz/-/zvazujete-predcasny-odchod-do-duchodu-zjistete-jestli-na-nej-mate-narok-a-jake-podminky-musite-splnit-abyste-ho-ziskali?fbclid=IwAR1H2aPgrt3eQxnSK2MA3Js5Az4lAQDb_2dVqQluTa3V9RoG1at3L3LuG8

O jaký důchod se zajímáte? Starobní důchod. *Česká správa sociálního zabezpečení*. [online]. © Česká správa sociálního zabezpečení [cit. 26.2.2022]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/starobni-duchod>

VOLENCOVÁ, Hana. Podpora v nezaměstnanosti 2022 → Výše, nárok, podmínky, kalkulačka, OSVČ. *Skrblik.cz* [online]. 10.1.2022 [cit. 28.2.2022]. Dostupné z: <https://www.skrblik.cz/rodina/dane-a-statni-podpora/podpora-v-nezamestnanosti/>

Bc. SOBOTKOVÁ, Michaela. OSVČ a evidence na úřadu práce. *Portal.pohoda.cz* [online]. 4.2.2022 [cit. 28.2.2022]. Dostupné z: <https://portal.pohoda.cz/pro-podnikatele/uz-podnikam/osvc-a-evidence-na-uradu-prace/>

Veřejné zdravotní pojištění. *Ministerstvo zdravotnictví České republiky* [online]. © Ministerstvo zdravotnictví. poslední aktualizace 5.8.2020 [cit. 1.3.2022]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/verejne-zdravotni-pojisteni-2/>

Výpočet podpory v nezaměstnanosti pro živnostníky (OSVČ – kalkulačka 2022). *Finanční magazín* [online]. ©2022 Férové-půjčky.cz [cit. 28.2.2022]. Dostupné z: <https://ferove-pujcky.cz/vypocet-podpory-v-nezamestnanosti-pro-zivnostniky-osvc-kalkulacka-2020/>

Veřejné zdravotní pojištění. *Ministerstvo zdravotnictví České republiky* [online]. © Ministerstvo zdravotnictví. poslední aktualizace 5.8.2020 [cit. 1.3.2022]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/verejne-zdravotni-pojisteni-2/>

Oznamovací povinnost. *Všeobecná zdravotní pojišťovna* [online]. © 2022 VZP ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 29.2.2022]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc/povinnosti-osvc/oznamovaci-povinnost>

OSVČ v režimu paušální daně. *Všeobecná zdravotní pojišťovna* [online]. © 2022 VZP ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 29.2.2022]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc/osvc-v-rezimu-pausalni-dane>

Povinnost platit pojistné. *Všeobecná zdravotní pojišťovna* [online]. © 2022 VZP ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 29.2.2022]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc/povinnosti-osvc/povinnost-platit-pojistne>

Povinnost podat přehled o výši daňového základu. *Všeobecná zdravotní pojišťovna* [online]. © 2022 VZP ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 1.3.2022]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc/povinnosti-osvc/povinnost-podat-prehled-o-vysi-danoveho-zakladu>

Vyměřovací základ. *Všeobecná zdravotní pojišťovna* [online]. © 2022 VZP ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 1.3.2022]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc/vymerovaci-zaklad-a-vypocet-pojistneho/vymerovaci-zaklad>

Jaký je minimální vyměřovací základ? *Všeobecná zdravotní pojišťovna* [online]. © 2022 VZP ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 1.3.2022]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc/vymerovaci-zaklad-a-vypocet-pojistneho/jaky-je-minimalni-vymerovaci-zaklad>

OSVČ - průměrná mzda. *Všeobecná zdravotní pojišťovna* [online]. © 2022 VZP ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 1.3.2022]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc/osvc-prumerna-mzda>

Splatnost a další zásady pro platbu pojistného. *Všeobecná zdravotní pojišťovna* [online]. © 2022 VZP ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 2.3.2022]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc/splatnost-a-dalsi-zasady-pro-platbu-pojistneho>

Výpočet výše pojistného. *Všeobecná zdravotní pojišťovna* [online]. © 2022 VZP ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 2.3.2022]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc/vymerovaci-zaklad-a-vypocet-pojistneho/vypocet-vyse-pojistneho>

Co jsou příjmy a výdaje OSVČ. *Všeobecná zdravotní pojišťovna* [online]. © 2022 VZP ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 2.3.2022]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc/vymerovaci-zaklad-a-vypocet-pojistneho/co-jsou-prijmy-a-vydaje-osvc>

Jak postupovat a kolik platit v roce zahájení činnosti. *Všeobecná zdravotní pojišťovna* [online]. © 2022 VZP ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 5.3.2022]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc/vymerovaci-zaklad-a-vypocet-pojistneho/jak-postupovat-a-kolik-platit-v-roce-zahajeni-cinnosti>

Výpočet záloh na pojistné. *Všeobecná zdravotní pojišťovna* [online]. © 2022 VZP ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 6.3.2022]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc/zalohy-na-pojistne/vypocet-zaloh-na-pojistne>

Nedoplatek a přeplatek. *Všeobecná zdravotní pojišťovna* [online]. © 2022 VZP ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 8.3.2022]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc/prehled-o-vysi-danoveho-zakladu-osvc-a-doplatek-pojistneho/nedoplatek-a-preplatek>

Platba pojistného při souběhu činností. *Všeobecná zdravotní pojišťovna* [online]. © 2022 VZP ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 8.3.2022]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc/platba-pojistneho-pri-soubehu-cinnosti>

Aktuální termíny pro podání přehledu. *Všeobecná zdravotní pojišťovna* [online]. © 2022 VZP ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 10.3.2022]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc/prehled-o-vysi-danoveho-zakladu-osvc-a-doplatek-pojistneho/aktualni-terminy-pro-podani-prehledu>

Nepředložení nebo pozdní předložení přehledu. *Všeobecná zdravotní pojišťovna* [online]. © 2022 VZP ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 10.3.2022]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc/prehled-o-vysi-danoveho-zakladu-osvc-a-doplatek-pojistneho/nepredlozeni-nebo-pozdni-predlozeni-prehledu>

Způsoby podání přehledu. *Všeobecná zdravotní pojišťovna* [online]. © 2022 VZP ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 9.3.2022]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc/prehled-o-vysi-danoveho-zakladu-osvc-a-doplatek-pojistneho/zpusoby-podani-prehledu>

Sociální pojištění v roce 2022. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. © Ministerstvo práce a sociálních věcí. poslední aktualizace 19.1.2022 [cit. 10.3.2022]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/socialni-pojisteni>

Sociální a zdravotní pojištění. *Měšec.cz - váš průvodce finančním světem* [online]. @1998-2022 Internet Info s.r.o. [cit. 12.3.2022]. Dostupné z: <https://www.mesec.cz/danovy-portal/dan-z-prijmu/socialni-a-zdravotni-pojisteni/>

Slovenské internetové zdroje:

Základná charakteristika. *Sociálna poisťovňa* [online]. © Sociálna poisťovňa [cit. 12.3.2022]. Dostupné z: <https://www.socpoist.sk/o-socialnej-poistovni-yuz/49233s>

Samostatne zárobkovo činná osoba - Definícia. *Sociálna poisťovňa* [online]. © Sociálna poisťovňa [cit. 12.3.2022]. Dostupné z: <https://www.socpoist.sk/2086-menu/55369s#Defin%C3%ADcia>

Samostatne zárobkovo činná osoba - Platenie poisťného a príspevkov. *Sociálna poisťovňa* [online]. © Sociálna poisťovňa [cit. 12.3.2022]. Dostupné z: <https://www.socpoist.sk/2088-menu/55369s#4>

Samostatne zárobkovo činná osoba - Platby poisťného. *Sociálna poisťovňa* [online]. © Sociálna poisťovňa [cit. 12.3.2022]. Dostupné z: <https://www.socpoist.sk/platby-poisťneho/55369s#platby-poisťneho>

Samostatne zárobkovo činná osoba - Vymeriavací základ SZČO. *Sociálna poisťovňa* [online]. @2022 Sociálna poisťovňa [cit. 12.3.2022]. Dostupné z: <https://www.socpoist.sk/vymeriavaci-zaklad-szco/55369s#vymeriavaci-zaklad-szco>

BEDLEKOVÁ, Natália. Minimálne odvody SZČO (živnostníkov) od 1.1.2022. *Podnikajte.sk* [online]. 2.6.2021 [cit. 13.3.2022]. Dostupné z: <https://www.podnikajte.sk/socialne-a-zdravotne-odvody/minimalne-odvody-szco-zivnostnikov-od-1-1-2022>

Právní předpisy

Zákony a jiné právní předpisy České republiky:

Všeobecná deklarace lidských práv, přijatá Valným shromážděním OSN v roce 1948.

Úmluva Mezinárodní organizace práce č. 102 o minimálních standardech sociálního zabezpečení z roku 1952.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součást ústavního pořádku České republiky.

Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

Zákony Slovenské republiky:

Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov, v znení neskorších predpisov.

Příloha č. 1

Rok na- ro- zení	Důchodový věk činí u					
	mužů	žen s počtem vychovaných dětí				
		0	1	2	3 - 4	5 a více
1936	60r+2m	57r	56r	55r	54r	53r
1937	60r+4m	57r	56r	55r	54r	53r
1938	60r+6m	57r	56r	55r	54r	53r
1939	60r+8m	57r+4m	56r	55r	54r	53r
1940	60r+10m	57r+8m	56r+4m	55r	54r	53r
1941	61r	58r	56r+8m	55r+4m	54r	53r
1942	61r+2m	58r+4m	57r	55r+8m	54r+4m	53r
1943	61r+4m	58r+8m	57r+4m	56r	54r+8m	53r+4m
1944	61r+6m	59r	57r+8m	56r+4m	55r	53r+8m
1945	61r+8m	59r+4m	58r	56r+8m	55r+4m	54r
1946	61r+10m	59r+8m	58r+4m	57r	55r+8m	54r+4m
1947	62r	60r	58r+8m	57r+4m	56r	54r+8m
1948	62r+2m	60r+4m	59r	57r+8m	56r+4m	55r
1949	62r+4m	60r+8m	59r+4m	58r	56r+8m	55r+4m
1950	62r+6m	61r	59r+8m	58r+4m	57r	55r+8m
1951	62r+8m	61r+4m	60r	58r+8m	57r+4m	56r
1952	62r+10m	61r+8m	60r+4m	59r	57r+8m	56r+4m

1953	63r	62r	60r+8m	59r+4m	58r	56r+8m
1954	63r+2m	62r+4m	61r	59r+8m	58r+4m	57r
1955	63r+4m	62r+8m	61r+4m	60r	58r+8m	57r+4m
1956	63r+6m	63r+2m	61r+8m	60r+4m	59r	57r+8m
1957	63r+8m	63r+8m	62r+2m	60r+8m	59r+4m	58r
1958	63r+10m	63r+10m	62r+8m	61r+2m	59r+8m	58r+4m
1959	64r	64r	63r+2m	61r+8m	60r+2m	58r+8m
1960	64r+2m	64r+2m	63r+8m	62r+2m	60r+8m	59r+2m
1961	64r+4m	64r+4m	64r+2m	62r+8m	61r+2m	59r+8m
1962	64r+6m	64r+6m	64r+6m	63r+2m	61r+8m	60r+2m
1963	64r+8m	64r+8m	64r+8m	63r+8m	62r+2m	60r+8m
1964	64r+10m	64r+10m	64r+10m	64r+2m	62r+8m	61r+2m
1965	65r	65r	65r	64r+8m	63r+2m	61r+8m
1966	65r	65r	65r	65r	63r+8m	62r+2m
1967	65r	65r	65r	65r	64r+2m	62r+8m
1968	65r	65r	65r	65r	64r+8m	63r+2m
1969	65r	65r	65r	65r	65r	63r+8m
1970	65r	65r	65r	65r	65r	64r+2m
1971	65r	65r	65r	65r	65r	64r+8m

Zdroj:

Starobní důchod podrobně. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. © Česká správa sociálního zabezpečení [cit. 25.2.2022]. Dostupné z: https://www.cssz.cz/starobni-duchod-podrobne?fbclid=IwAR3N9U_kbOqIHapE0uK3UTNcpgvIYb2f2vvODHNBreESmx27EBi4sy8Ptn_Q

Příloha č.2

Dosažení důchodového věku	potřebná doba pojištění činí
před rokem 2010	25 let
v roce 2010	26 let
v roce 2011	27 let
v roce 2012	28 let
v roce 2013	29 let
v roce 2014	30 let
v roce 2015	31 let
v roce 2016	32 let
v roce 2017	33 let
v roce 2018	34 let
po roce 2018	35 let

Zdroj: (vlastní zpracování na základě údajů ČSSZ) Starobní důchod podrobně. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. © Česká správa sociálního zabezpečení [cit. 25.2.2022]. Dostupné z: https://www.cssz.cz/starobni- Duchod-podrobně?fbclid=IwAR3N9U_kbOqIHapE0uK3UTNcpvgIYb2f2vvODHNBrESmx27EBi4sy8Ptn_Q